

„Teatr zmienia!” – edukacja teatralna w pracy nauczycieli i kadr kultury

Raport z ewaluacji projektu „ReFORMA”

Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum
Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” im. Witolda Dynowskiego
Katowice-Warszawa, grudzień 2024-wrzesień 2025

Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” im. Witolda Dynowskiego

ul. Warecka 4/6, 00-040 Warszawa

www.etnograficzna.pl

Opracowanie: Justyna Orlikowska

Fotografie: Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum

Niniejszy raport prezentuje wyniki i analizę badania ewaluacyjnego dwuletniego projektu „ReFORMA” adresowanego do nauczycieli i kadr kultury realizowanego przez Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum.

Zadanie „ReFORMA” dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ŚLĄSKI TEATR LALKI I AKTORA	5
ReFORMA – projekt edukacji teatralnej dla nauczycieli i kadr kultury	6
2024 – Pierwszy rok projektu ReFORMA	10
FESTIWAL EDUKACYJNY „TEATR ZMIENIA!”	11
WARSZTATY TEATRALNO-PEDAGOGICZNE	14
EWALUACJA WARSZTATÓW	17
EDUKACJA TEATRALNA – projekt na przyszłość	36
2025 – Drugi rok projektu ReFORMA	39
WARSZTATY TEATRALNO-PEDAGOGICZNE	40
EWALUACJA WARSZTATÓW	45
EWALUACJA KONSULTACJI	70
PODSUMOWANIE PROJEKTU ReFORMA	76

WSTĘP

Przedstawiamy Państwu raport podsumowujący ewaluację zrealizowaną przez Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” im. Witolda Dynowskiego we współpracy ze Śląskim Teatrem Lalki i Aktora Ateneum w ramach projektu „ReFORMA” adresowanego do nauczycieli i kadr kultury. Zadanie „ReFORMA” dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego.

Wyniki raportu obejmują swoim zakresem dwa lata realizacji projektu w 2024 i 2025 roku.

BADANIA I METODY BADAWCZE

Ewaluacja¹ jest procesem o charakterze praktycznym, którego zadaniem jest ustalenie, czy dany projekt osiągnął zakładane cele. Może obejmować również zbadanie realizacji założonych etapów i działań projektowych. Ewaluacja mid-term realizowana podczas trwania projektu, ocenia osiągnięte etapy, produkty i rezultaty. Daje możliwość modyfikacji działania tak, aby lepiej spełniało zamierzone cele. Ewaluacja ex-post – przeprowadzana po zakończeniu projektu, ma na celu zbadanie długotrwałych rezultatów, a także ocenia realizację poszczególnych etapów, oraz stopień realizacji zakładanych celów. W ramach zadania odbyła się również ewaluacja ex-ante – przeprowadzana przed działaniem, która miała na celu ocenić trafność zamierzonych przedsięwzięć zgodnie z celami projektu (w tym przypadku dopasować tematykę warsztatów do potrzeb uczestników²). Ewaluację ex-ante zrealizował Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum, ewaluację mid-term i ex-post zrealizowało Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” we współpracy z Teatrem.

Podstawowe kryteria oceny:

- **Trafność** – dopasowanie treści, metodologii, formy projektu do oczekiwań i możliwości edukacyjnych osób uczestniczących.
- **Efektywność** – badanie stopnia użytych zasobów w stosunku do osiągniętych celów (np. koszty na zakładane rezultaty).
- **Skuteczność** – badanie stopnia realizacji założonych celów programowych (np. czy projekt miał wpływ na poszerzenie kompetencji wśród osób uczestniczących, czy działania dotarły do planowanej grupy docelowej)
- **Użyteczność** – możliwości zastosowania nabytej wiedzy i umiejętności w praktyce.

¹ <https://etnograficzna.pl/ewaluacja-co-to-jest-i-jak-to-sie-robi/>

² Diagnoza potrzeb <https://ateneumteatr.pl/wp-content/uploads/2023/10/diagnoza-potrzeb.pdf>

- **Trwałość** – czy wprowadzone zmiany poprzez projekt będą trwałe.

W ewaluacji wzięli udział organizatorzy, osoby koordynujące projekt, osoby współpracujące przy projekcie i prowadzące warsztaty oraz osoby uczestniczące w warsztatach i dodatkowych działaniach.

W ramach badania projektu odbyły się rozmowy i wywiady z realizatorami zadania, wywiady grupowe z prowadzącymi warsztaty i osobami uczestniczącymi w projekcie, obserwacje uczestniczące podczas wydarzeń, ankiety ewaluacyjne dla osób uczestniczących w warsztatach, ankiety ewaluacyjne dla osób prowadzących warsztaty, wykorzystano również działania animacyjne podczas Festiwalu inaugurującego projekt oraz podczas spotkania finałowego.

ŚLĄSKI TEATR LALKI I AKTORA

Jak czytamy na stronie Teatru³:

Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum w Katowicach, założony w 1945 przez Juliusza Glaty'ego, jest jednym z najstarszych zespołów lalkowych w Polsce. Początkowo zdominowany był przez kierujących nim kolejno plastyków – Juliusza Glaty'ego, Jerzego Zitzmana i Zygmunta Smandzika – którzy decydowali o kształcie artystycznym tej sceny.

Późniejsze koncepcje zmieniały się wraz z kolejnymi dyrekcjami; zawsze wyraźnie zaznaczał się jednak związek z miejscowym środowiskiem twórczym. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na dramaturgię Edmunda Wojnarowskiego, którego większość sztuk miała swoje prapremiery właśnie w Ateneum, czy kompozycje Bogumiła Pasternaka, przez długi czas kierownika muzycznego teatru; trudno też nie wspomnieć o scenografiach Alicji Kuryło. Warto wiedzieć, że wśród kierowników literackich był Gustaw Morcinek, a na afiszu pojawiały się tak znakomite nazwiska jak Michał Banasik, Jan Dorman, Roman Kalarus, Jan Nowak, Teofil Ociepka, Józef Skrzek czy Paweł Wróbel.

Od wielu lat coraz prężniej rozwijają się jednak kontakty z realizatorami z kraju i zagranicy, m.in. z Austrii, Czech, Japonii, Meksyku, Słowacji czy Włoch.

---

³ <https://ateneumteatr.pl/o-teatrze/>

W repertuarze, adresowanym głównie do widowni dziecięcej, jest miejsce zarówno na pozycje współczesnych autorów, jak i baśniową klasykę. Realizowany w różnych konwencjach i technikach, wykorzystuje środki teatru lalkowego oraz jego związki ze sceną żywego planu. Szczególnie dużo uwagi poświęca się kształtowaniu gustu małych widzów poprzez warstwę plastyczną oraz muzykę.

Efektem poszukiwań repertuarowych i nowym wyzwaniem artystycznym jest nurt spektakli dla młodzieży i dorosłych, który pojawił się wraz z dyrekcją Karela Brožka i premierami *Jamy* Franza Kafki, *Ballad i romansów* Adama Mickiewicza, *Joanny d'Arc* w adaptacji Karela Brožka, *Dalekiej podróży Andersena* Marcina Jarnuszkiewicza czy *Serca* Edmunda de Amicisa.

Od 2007 działa Galeria Ateneum, będąca drugą, kameralną sceną teatru oraz przestrzenią ekspozycyjną, w której organizowane są regularnie wystawy prac artystów, związanych przede wszystkim z katowicką Akademią Sztuk Pięknych.

Od 2002 propozycje nie tylko dla najmłodszych znakomicie uzupełnia Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Katowice – Dzieciom”.

Ze swymi przedstawieniami zespół gościł wielokrotnie za granicą, m. in. w Austrii, Czechach, Francji, Holandii, Niemczech, USA, na Słowacji, Węgrzech czy w Wielkiej Brytanii. Uczestniczył też w krajowych i międzynarodowych festiwalach, niejednokrotnie uzyskując nagrody za swe prezentacje.

W 2016 Teatr Ateneum odznaczony został Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze – Gloria Artis”.

ReFORMA – projekt edukacji teatralnej dla nauczycieli i kadr kultury

OGÓLNA KONCEPCJA

Ideą projektu było stworzenie spotkań edukacyjnych i sieciujących, dzięki którym nauczyciele i animatorzy kultury nabędą kompetencje do prowadzenia działań z zakresu edukacji teatralnej, które pozwolą im nie tylko rozwijać uzdolnienia artystyczne uczniów, ale

również kształtować ich kompetencje społeczne. Projekt był adresowany do animatorów kultury oraz nauczycieli/pedagogów pracujących głównie z dziećmi i młodzieżą w szkołach, ośrodkach kultury i różnorodnych ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych (m.in. domy dziecka, świetlice specjalistyczne). Organizatorom zależało również na zaangażowaniu do projektu osób, które na co dzień pracują z osobami z niepełnosprawnościami, grupami dysfunkcyjnymi, prowadzą klasy integracyjne, realizują działania resocjalizacyjne, prowadzą działania w dzielnicach objętych rewitalizacją. Program łączył różnorodne formy edukacji teatralnej i pedagogiki teatru.

Głównym wyzwaniem, na które organizatorzy chcieli odpowiedzieć poprzez realizację projektu były niewystarczające kompetencje nauczycieli i pedagogów z Katowic i ościennych miast w zakresie wykorzystania nowoczesnych metod pedagogiki teatru. Działania projektowe miały dać nauczycielom narzędzia do prowadzenia zajęć teatralnych, teatralno-rozwojowych i integracyjnych z dziećmi i młodzieżą oraz zachęcić do realizacji działań edukacyjnych także z grupami zagrożonymi marginalizacją. Miały również pokazać, że metody teatralne mogą być wykorzystywane w szerszych kontekstach edukacyjnych.

Formy teatralne pozwalają zrealizować elementy podstawy programowej, gdyż rozwijają kompetencje interpersonalne, komunikacyjne, językowe, aktywizują grupę, rozwijają koordynację ruchową oraz umiejętność kreatywnego myślenia. Nowoczesne formy edukacji teatralnej mogą stanowić element nie tylko zajęć języka polskiego, ale ich forma pozwala w pełni zrealizować elementy programu zajęć wychowawczych (np. integracja grupy, włączanie uczniów nieśmiałych, kształcenie umiejętności pracy w grupie), wiedzy o społeczeństwie i historii (poruszanie trudnych tematów społecznych poprzez działania dramowe, inscenizacja jako forma przybliżenia faktów historycznych), plastyki i techniki (tworzenie elementów scenografii/kostiumów), a nawet wychowania fizycznego (ćwiczenia z zakresu teatru ruchu i świadomości ciała).

Projekt miał również za zadanie udostępnić kompleksową ofertę na korzystnych warunkach osobom, które nie mają możliwości poszerzać swojej wiedzy na studiach podyplomowych. Program łączy narzędzia z zakresu warsztatu pedagoga wykorzystującego teatr formy, ale również uwzględnia możliwość konsultacji/wsparcia dla konkretnych nauczycieli.

CEL GŁÓWNY:

Poszerzanie kompetencji nauczycieli i animatorów kultury w zakresie wykorzystania narzędzi pedagogiki teatru do przeprowadzania zajęć animacyjnych i integracyjnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Rozwój kompetencji związanych z recepcją współczesnego teatru (zwłaszcza teatru formy)
2. Zwiększenie umiejętności warsztatowych nauczycieli i animatorów kultury w zakresie warsztatu teatralnego oraz form edukacji twórczej.
3. Zwiększenie wiedzy nauczycieli na temat interaktywnych metod pracy z dziećmi i młodzieżą (gry i zabawy twórcze, ćwiczenia rozwijające wyobraźnię).
4. Promowanie wartościowych inicjatyw realizowanych przez nauczycieli i pedagogów poprzez możliwość zaprezentowania ich podczas festiwalu edukacyjnego (aktywizacja i integracja sektora kultury i oświaty)

ZAKŁADANE REZULTATY:

1. Nabycie przez nauczycieli nowych narzędzi do prowadzenia form edukacji teatralnej i twórczej.
2. Podejmowanie przez nauczycieli nowych działań edukacyjnych.
3. Zwiększenie stopnia współpracy pomiędzy Teatrem a placówkami oświatowymi, szkolno-wychowawczymi i ośrodkami kultury w mniejszych miejscowościach.
4. Poszerzenie umiejętności prowadzenia działań teatralnych i zajęć twórczych u nauczycieli.
5. Wzrost kreatywności nauczycieli (uczestników warsztatów) – wszystkie formy zajęć będą realizowane metodami aktywnymi (nauczyciele będą „na sobie testować/próbować” zaprezentowane ćwiczenia i zabawy teatralne)
6. Podniesienie poziomu kompetencji kulturowych i twórczych nauczycieli.

Dwuletni projekt ReFORMA składał się z trzech etapów:

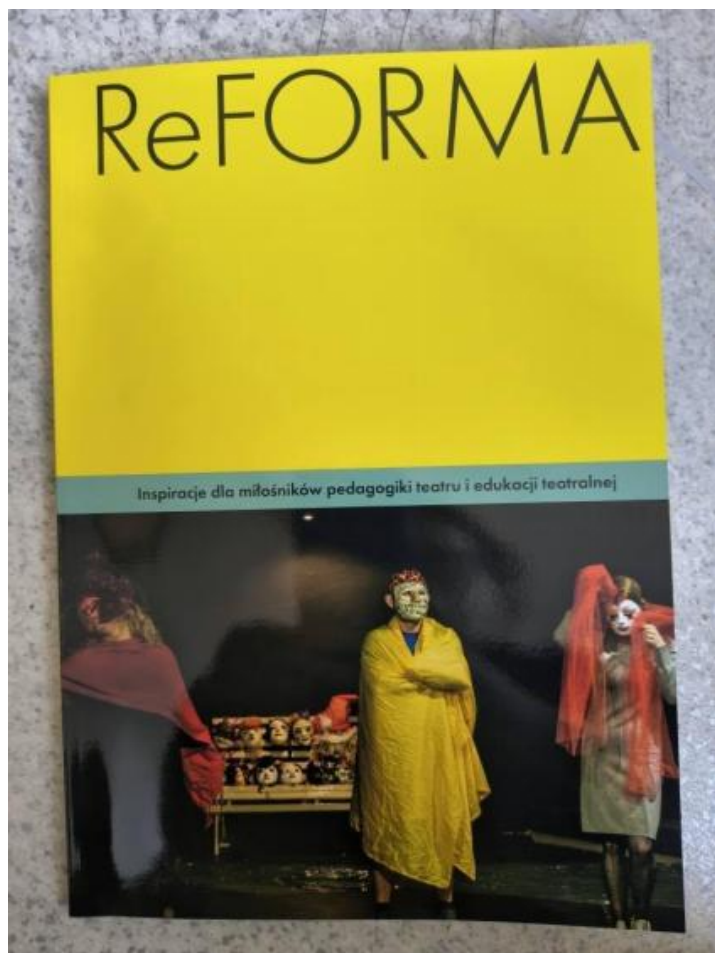
1. ETAP: Festiwal Edukacyjny „Teatr zmienia!” inaugurujący projekt, podczas którego odbyły się krótkie warsztaty dotyczące wykorzystania narzędzi teatru do kształcenia kompetencji społecznych uczestników, wymiana dobrych praktyk oraz dyskusje z udziałem specjalistów. Działanie to miało na celu integrację nauczycieli i animatorów kultury oraz promocję warsztatów i konsultacji.

2. ETAP: Warsztaty teatralno-pedagogiczne, konsultacje i samodzielne działania pedagogów odbywające się w czasie całego projektu. Uczestnicy warsztatów wykorzystują zdobyte umiejętności podczas własnych działań animacyjnych – w tym celu mogą

skorzystać z pomocy specjalisty w ramach konsultacji prowadzonej w formie warsztatowej dopasowanej do ich potrzeb.

3. ETAP: Spotkanie finałowe⁴ podsumowujące projekt, podczas którego uczestnicy podzielili się swoimi doświadczeniami i tym, jak projekt wpłynął na realizowane przez nich działania. Powstała również publikacja⁵ zawierająca inspiracje i narzędzia z zakresu edukacji teatralnej (scenariusze ściśle powiązane z przeprowadzonymi warsztatami).

⁴ https://ateneumteatr.pl/reforma-podsumowanie/?_gl=1*hlkf9x*_up*MQ..*_ga*ODU1Mzc3MzcMTc1ODc1MTY5MQ..*_ga_LLG7SS8X6Q*czE3NTg3NTE2ODkkbzEkZzEkdDE3NTg3NTE3MjYkajlzJGwwJGgw

⁵ https://ateneumteatr.pl/wp-content/uploads/2024/07/ReFORMA-publicacja-online.pdf?fbclid=IwY2xjawNNB0NieHRuA2FibQIxMAABHqHQD5Gflxuh1hbAQU6SALtox0LaFBCh5ugfXKsTCVZKpzDweBQOwkOmJnaO_aem_ZXI6kMDTP5TT3CbLYPUNiw

2024

Pierwszy rok projektu ReFORMA

FESTIWAL EDUKACYJNY „TEATR ZMIENIA!”

Festiwal odbył się 17-19 maja 2024 roku w Miejskim Domu Kultury Bogucice-Zawodzie w Katowicach. Został zorganizowany wspólnie z Teatrem Zagłębia w Sosnowcu oraz Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach. Na Festiwal zostali zaproszeni nauczyciele, pedagodzy, instruktorzy, terapeuci zajęciowi, animatorzy kultury oraz inne osoby zainteresowane działaniami z zakresu edukacji teatralnej.

Motywy przewodnim wydarzenia były pozytywne zmiany, jakie niesie ze sobą wykorzystanie narzędzi pedagogiki teatru: zarówno w zakresie rozwoju osobistego i artystycznego uczestników działań, jak i społeczności lokalnej, w której działa grupa teatralna. W ramach Festiwalu⁶ odbyły się warsztaty, panele dyskusyjne oraz prezentacje dobrych praktyk, na których szukano odpowiedzi na pytania: *Co teatr zmienia u uczestników zajęć? W jaki sposób poprzez działania teatralne można wpływać na otaczającą rzeczywistość? Jak narzędzia edukacji teatralnej wspierają działania dydaktyczne i wychowawcze?*

Podczas Festiwalu odbywały się również działania animacyjne krążące wokół głównych tematów poruszanych podczas wydarzenia, aby dać dodatkową przestrzeń do wypowiedzenia się.

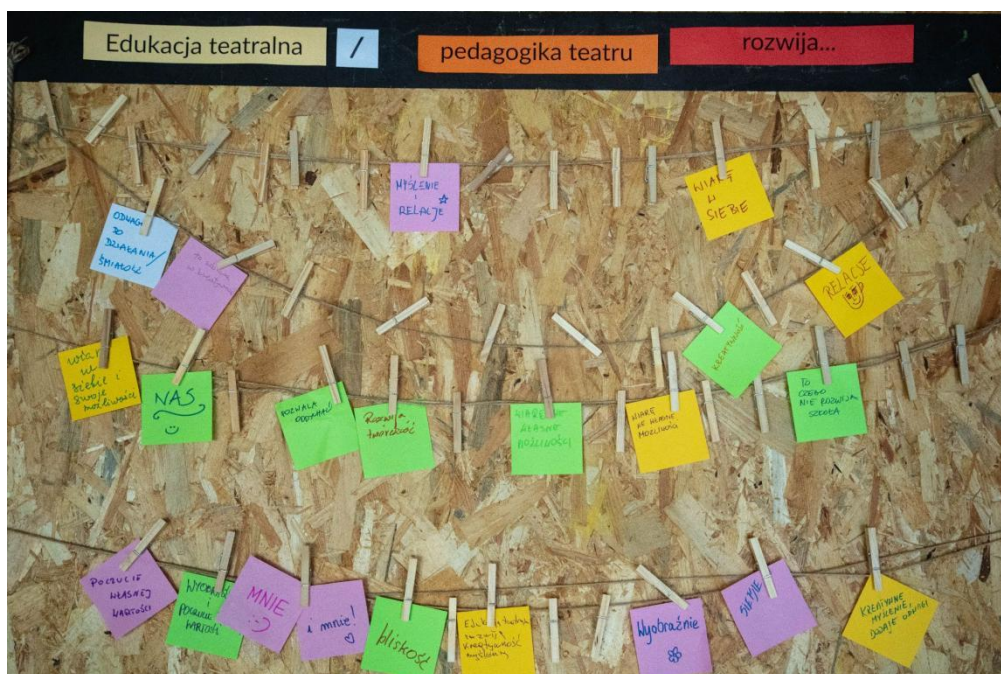
Na pytanie „**Co zmienia teatr**” wiele osób odpowiedziało, że poszerza horyzonty i postrzeganie świata, w tym spojrzenie na różne sytuacje (np. umiejętność dostosowania się do nowych sytuacji) i osoby (otwartość na innych ludzi i relacje w grupie). Teatr działa również „do wewnątrz”, na osobowość, nastawienie do życia, otwiera umysł i emocje (pogłębia empatię i wrażliwość, ma funkcję samopomocową). A także daje różnorodne perspektywy kreatywnego rozwoju.

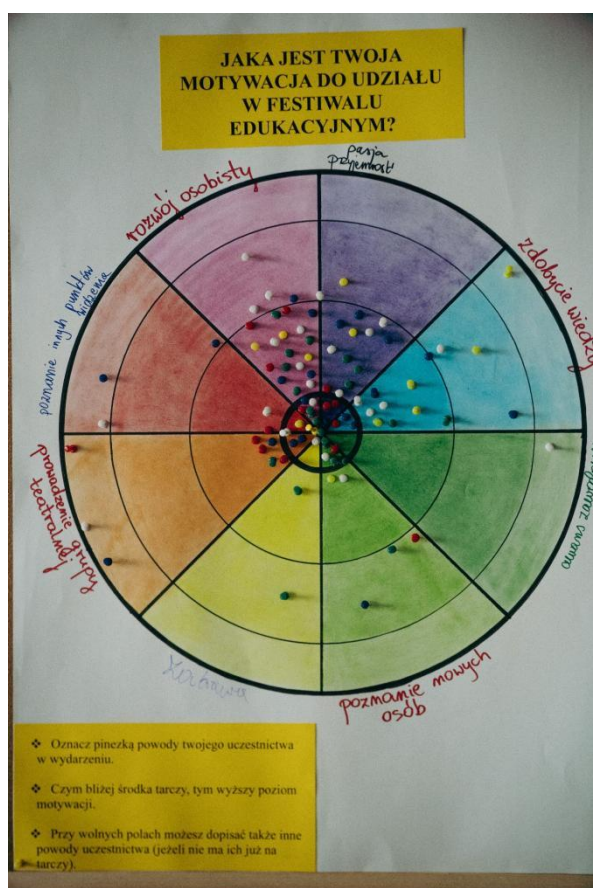
⁶ Szczegółowy program Festiwalu na stronie Teatru: <https://ateneumteatr.pl/festiwal-edukacyjny-teatr-zmienia/>

Motywacją do udziału w Festiwalu była w większości chęć rozwoju osobistego, rozwijania pasji, zdobywania wiedzy, ale i spędzenie przyjemnie czasu. Istotne było również sieciowanie, poznanie nowych osób zaangażowanych w temat edukacji teatralnej, a także zagadnienia związane z prowadzeniem grupy teatralnej.

WARSZTATY TEATRALNO-PEDAGOGICZNE

Głównym komponentem, realizowanym w trakcie całego projektu ReFORMA był cykl jedno i dwudniowych warsztatów tematycznych z zakresu edukacji teatralnej i pracy z grupą. Dodatkowym elementem uzupełniającym te warsztaty były konsultacje dla chętnych osób. Uczestnicy warsztatów mieli możliwość wykorzystania zdobytych umiejętności w ramach własnych działań animacyjnych. Przy realizacji pomysłów mogli skorzystać z kilkugodzinnej pomocy specjalisty w ramach spotkań prowadzonych w formie dostosowanej do potrzeb uczestników. Konsultacje odbywały się do końca projektu.

Warsztaty teatralno-pedagogiczne w 2024 roku odbywały się od maja do grudnia, w soboty w siedzibie Teatru lub w Miejskim Domu Kultury Bogucice-Zawodzie w Katowicach w godz. 9:00-17:00. Udział w warsztatach był odpłatny – koszt to 25 zł za jeden dzień warsztatów (7 godzin zajęć). Osoby zainteresowane mogły zapisać się na cały cykl lub na wybrane spotkania.

Tematy warsztatów w pierwszym okresie projektu⁷:

PROWADZENIE TEATRU AMATORSKIEGO W PRZEDSZKOLU

DOBROSTAN UCZESTNIKÓW I PROWADZĄCYCH

TEATR CIENI

TEATR PRZEDMIOTU

PROWADZENIE GRUPY TEATRALNEJ Z MŁODZIEŻĄ, DOROSŁYMI I OSOBAMI
O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH

PRACA Z TEKSTEM (warsztat dwudniowy)

SCENARIUSZ SPEKTAKLU (warsztat dwudniowy)

TEATR LALKOWY (warsztat dwudniowy)

SCENOGRAFIA

Warsztaty prowadzili specjaliści w danych dziedzinach: aktorzy, reżyserzy, scenografowie, teatrologzy, technolodzy teatru lalek, pedagodzy teatru i pedagodzy specjalni, nauczyciele,

---

⁷ Szczegółowy opis warsztatów oraz biogramy osób prowadzących znajdują się na stronie Teatru:
<https://ateneumteatr.pl/warsztaty-teatralne-dla-nauczycieli-i-animatorow-kultury/>

animatorzy kultury, z ośrodków z całej Polski: z Katowic, Wrocławia, Poznania, Warszawy, Białegostoku i z Krakowa.

Charakterystyka osób uczestniczących

Na warsztaty w pierwszym etapie projektu (maj-grudzień 2024) zarejestrowały się 62 osoby, które zainteresowane były rozwijaniem metod edukacji teatralnej w swojej działalności. Były to nauczycielki i nauczyciele przedszkolno-szkolni, instruktorki i instruktorzy zajęć dodatkowych, animatorki i animatorzy kultury, terapeutki i terapeuci zajęciowi, studentki i studenci. Zgłosiły się głównie kobiety (59 kobiet i 3 mężczyzn), w wieku 41-50 lat (25 osób), 31-40 lat (18 osób), 21-30 lat (14 osób), 51-60 lat (5 osób).

Najwięcej zgłoszeń było z województwa śląskiego (Katowice, Chorzów, Tychy, Piekary Śląskie, Toszek, Mysłowice, Mikołów, Wodzisław Śląski, Pyskowice, Siemianowice Śląskie, Gostyń, Sosnowiec, Rybnik-Boguszowice, Wodzisław Śląski, Bielsko-Biała, Ruda Śląska, Jastrzębie Zdrój), pozostałe z województwa dolnośląskiego (Wołów), małopolskiego (Kraków, Olkusz), opolskiego (Opole) i łódzkiego (Ujazd).

Były to osoby pracujące głównie z dziećmi (nawet od 3 roku życia) i młodzieżą. Osoby deklarowały również pracę z dorosłymi (w tym z młodymi dorosłymi i studentami), seniorami, a także z osobami z niepełnosprawnościami (zarówno dzieci jak i dorośli), oraz z osobami z problemami natury psychologicznej lub psychicznej m.in. więźniowie, osoby w kryzysie bezdomności czy osoby z uzależnieniami.

Przekrój instytucji i placówek, w jakich pracują osoby zgłaszające się do udziału w warsztatach był dość szeroki. Od placówek edukacyjnych: szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, przedszkola i żłobki (publiczne i prywatne), w tym placówki z oddziałami integracyjnymi i zespoły szkół specjalnych (np. Zespół Szkolno-Przedszkolny dla dzieci Nieśłyszących i Słabosłyszących), ośrodki rewalidacyjno – wychowawcze. Po instytucje kultury oferujące zajęcia dodatkowe (m.in. warsztaty terapii zajęciowej, warsztaty teatralne) takie jak: miejskie i wiejskie ośrodki kultury i świetlice, młodzieżowe domy kultury, pracownie edukacyjno-artystyczne, harcerskie kluby artystyczne, teatry.

Potrzeby i motywacje do uczestnictwa w warsztatach

Część osób zarejestrowanych na warsztaty tworzy od lat grupy teatralne i korzysta z pedagogiki teatralnej, a zgłaszając się na warsztaty miały nadzieję na zdobycie nowych

umiejętności i inspiracji. Część osób zainteresowanych warsztatami ma dopiero zamiar stworzyć grupy teatralne i potrzebuje pomocy w zrobieniu pierwszego kroku. Pozostałe osoby zainteresowane są metodami teatralnymi w kontekście pracy grupowej, niekoniecznie ściśle związanej z teatrem, raczej jako narzędzie do rozwijania umiejętności miękkich wśród swoich podopiecznych, a także rozwijania i wspierania dynamiki grupowej. Większość osób zgłoszonych ma doświadczenia w pracy z teatrem lub minimalne pojęcie o niektórych technikach czy nurtach teatralnych, jednak potrzebują pogłębienia wiedzy, zapoznania się z mniej wykorzystywanymi lub nowocześniejszymi technikami i metodami teatralnymi. Są to osoby aktywnie poszukujące nowych szkoleń, dzięki którym mogą uzupełniać swoje kwalifikacje.

Główne motywacje do uczestnictwa:

- Poszukiwanie atrakcyjnych, aktywizujących metod pracy z grupą, urozmaicenie zajęć z dziećmi i młodzieżą poprzez użycie metod teatralnych
- Poszukiwanie nowych, konkretnych narzędzi pracy – sprawdzone przykłady zadań, działań, scenariuszy
- Zdobycie nowej wiedzy, doświadczeń i inspiracji, chęć podniesienia kwalifikacji i kompetencji w zakresie pedagogiki teatru
- Chęć urozmaicenia pracy z osobami dorosłymi, przełamywanie barier i blokad psychologicznych u osób dorosłych
- Wprowadzanie, wzbudzanie zainteresowania i motywowanie dzieci do udziału w różnych formach teatralnych
- Poszerzanie wiedzy o metodach warsztatu teatralnego i umiejętności wykorzystania ich w różnych kontekstach (nie tylko podczas prowadzenia grupy teatralnej)
- Chęć utworzenia grupy teatralnej, poszukiwanie podstawowej wiedzy, jak i od czego zacząć
- Poszerzenie kompetencji by efektywniej wspomagać dzieci i młodzież w rozwoju poprzez sztukę, teatr jako narzędzie integracji grupy, wykorzystywanie teatru do rozwiązywania problemów wychowawczych
- Możliwość skorzystania z wiedzy specjalistów w temacie, poznawanie nowych perspektyw
- Wykorzystanie metod teatralnych w arteterapii
- Sieciowanie, wymiana dobrych praktyk
- Rozwój osobisty, oderwanie się od codzienności

Konkretne tematy zainteresowań to m.in.:

- Kształcenie z zakresu reżyserii teatralnej, doboru literatury do adaptacji, symboliki teatralnej, odpowiedniego budowania spektaklu, technicznych aspektów sztuki teatralnej
- Wzbogacenie wiedzy dot. teatru cienia
- Rozwinięcie tematyki teatru przedmiotu i pracy z przedmiotem
- Ćwiczenia z dramą, jak wykorzystywać swoje ciało i rekwizyty do pracy w dramie
- Tworzenie spektaklu wspólnie z uczestnikami, budowanie scenariusza i włączanie młodzieży do współtworzenia
- Teatr lalek – rozbudzenie fascynacji teatrem lalkowym, opowiedzenie historii poprzez stworzone postaci, proces twórczy
- Rozwijanie pracy z dzieckiem-aktorem, ćwiczenie pracy z tekstem, poruszanie się po scenie, teatr dla dzieci od najmłodszych lat
- Jak tworzyć scenografię/kostiumy z różnych ogólnodostępnych materiałów, jak w ciekawy sposób przeprowadzić z dziećmi małą formę teatralną w przedszkolu
- Warsztaty dla pracujących z osobami z niepełnosprawnościami

EWALUACJA WARSZTATÓW

Osoby uczestniczące pozytywnie oceniały program warsztatów, określając, że jest to oferta różnorodna i atrakcyjna, prezentująca szeroki zakres tematyczny, który odpowiada na ich potrzeby i który potencjalnie może być skierowany do szerokiego grona odbiorców. Wartością była też możliwość wykorzystania zdobytej na warsztatach wiedzy w pracy zawodowej. Docenione było również zaproszenie do współpracy i prowadzenia warsztatów specjalistów z różnych dziedzin.

Warsztaty odbywały się w soboty, co wydaje się być optymalnym terminem na tego typu warsztaty. Doceniony został również przygotowany od razu na pół roku do przodu harmonogram zajęć i możliwość zapisów na kilka warsztatów. Koszt warsztatów – 25 zł – również nie był przeszkodą w udziale.

Poniżej prezentujemy oceny poszczególnych warsztatów z cyklu.

1. PROWADZENIE TEATRU AMATORSKIEGO W PRZEDSZKOLU

Warsztat odbył się 25.05.2024, wzięło w nim udział 10 osób.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Wiedzę i umiejętności jak animować amatorski teatr w przedszkolu
- ❖ Jak rozwijać umiejętności społeczne i emocjonalne u dzieci
- ❖ Sposobów na zaciekawienie dzieci
- ❖ Wartościowe było pokazanie, że nie trzeba robić wielkich spektakli, ale coś małego, krótkiego, co też zaskoczy
- ❖ Podejścia do występów dzieci, tego jak one odbierają swoje role, współpracy z przedszkolakami
- ❖ Co można zrobić, żeby zaangażować wszystkie dzieci do spektaklu
- ❖ Poczucia rytmu i nowe formy teatralne
- ❖ Nowe formy ekspresji
- ❖ Nowe wykorzystanie muzyki w teatrze
- ❖ Inspiracje pomysły, bogate materiały gotowe do wykorzystania, wiedza jak właściwie wprowadzać narzędzia
- ❖ Mnóstwo wskazówek praktycznych

- ❖ Warto sięgać po różne formy wyrazu scenicznego
- ❖ Nie bać się zaangażować dzieci i bawić się z nimi w scenę
- ❖ Rozbudzania wyobraźni u dzieci, angażowania ich w role, sposobów uważności, szacunku do siebie, do wspólnej pracy i rekwizytów

Warsztat spełnił oczekiwania osób uczestniczących (a dla niektórych nawet przewyższył oczekiwania). „Wszystko przychodziło naturalnie poprzez relaks i dobrą atmosferę w grupie”. Również organizacja, komunikacja z uczestnikami i przepływ informacji ocenione były bardzo dobrze. Osoby uczestniczące podkreślały, że są zainspirowane nowymi pomysłami i technikami i wykorzystują zdobytą na warsztatach wiedzę w praktyce przedszkolnej np. przygotowując lepsze role teatralne, wykorzystując wiersze w codziennej pracy, czy korzystając z zabaw, które przygotowują dzieci do występów. Na warsztatach inspiracją była praca z muzyką, teatr cieni, teatr ruchu, czy pomysły na inscenizacje i rekwizyty.

Dla niektórych osób wyzwaniem na warsztacie było przełamanie własnego skrupowania, praca z obcymi ludźmi i konieczność szybkiej integracji i przełamania bariery dyskomfortu, a także duża ilość ruchu.

Na pytanie, z czym osoby uczestniczące wychodzą z zajęć padały odpowiedzi pozytywne i skierowane na przyszłe działania:

- ❖ Mam nowe pomysły, energię i chcę działać!
- ❖ Mam bardzo pozytywną energię i chęć do wykorzystania materiałów na przedszkolnych wydarzeniach
- ❖ Widzę, że można każdą uroczystość pokazać w oryginalny i nietuzinkowy sposób
- ❖ Chcę działać i inspirować dzieci do działania
- ❖ Chcę więcej takich warsztatów!
- ❖ Mam w głowie zmianę – reorganizację przygotowań do występów i spektakli

2. DOBROSTAN UCZESTNIKÓW I PROWADZĄCYCH

Warsztat odbył się 08.06.2024, wzięło w nim udział 11 osób. Prowadząca: Aleksandra Rajska

Spotkanie zostało bardzo pozytywnie ocenione, zdecydowanie spełniło oczekiwania i zainspirowało do dalszej pracy nad sobą i dynamiką grupową. Osoby uczestniczące doceniły przekazane praktyczne wiadomości i narzędzia pomagające w dbaniu o dobrostan osoby prowadzącej i podopiecznych. Wiele osób podkreślało, że jest to wiedza, którą chcą wykorzystywać i przesyłać dalej, także w formie lekcji do zrealizowania z dziećmi i młodzieżą. Scenariusz warsztatu oceniany był jako dobry, jak również pozytywne było to, że „prowadząca szła za energią grupy”.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Poznałam innych ludzi
- ❖ Świadomość tego, jak ważny jest mój dobrostan dla działania grupy, z którą pracuję
- ❖ Znajdować to, co daje mi wytchnienie
- ❖ Spokój, wyciszenie, inspiracje do pracy
- ❖ Dowiedziałam się, czym jest teatr cieni, ciekawe ćwiczenia, które wykorzystam w pracy
- ❖ Zdobyłam narzędzia do pracy nad sobą, aby móc lepiej prowadzić zajęcia, ale i własne życie
- ❖ Jak dbać o swój dobrostan, jak zadbać o przestrzeń, emocje, ciało i duszę
- ❖ Dostrzeżenie siebie
- ❖ Jak pracować ze swoimi słabościami
- ❖ Poznałam różne techniki relaksacyjne i zadbania o siebie
- ❖ Praca ze światłem, teatrem cieni, praca z mapą emocji
- ❖ Świeże spojrzenie na własną pracę

Warsztat zainspirował wiele osób do samodzielnego poprowadzenia spotkania w podobnym temacie. „Stworzę bezpieczniejszą przestrzeń dla siebie i swoich uczestników”, „z pewnością warsztat pozwoli mi w zdrowy dla mnie sposób planować działania i dbać o swój dobrostan”.

Trudnością dla niektórych osób było otwieranie się i mówienie o tym, co w swoich działaniach lubią, zmierzenie się z myślami negatywnymi o sobie, a także elastyczność i akceptacja niektórych zachowań innych osób poza ustalonymi zasadami.

Na pytanie, z czym osoby uczestniczące wychodzą z zajęć padały odpowiedzi pozytywne i skierowane na emocje i samopoznanie:

- ❖ Czuję wdzięczność
- ❖ Muszę pamiętać o swoich potrzebach i relaksie
- ❖ Umiejętnością odpuszczania
- ❖ Warto dbać o swój komfort pracy
- ❖ Wynoszę mapę mojego ciała razem z jego miejscami mocy

3. TEATR CIENI

Warsztat odbył się 14.09.2024, wzięło w nim udział 21 osób. Prowadzenie: Dagmara Żabska

Spotkanie warsztatowe o teatrze cieni zostało ocenione na wysokim poziomie. „Aby takich warsztatów było więcej”. „Warsztat zorganizowany super profesjonalnie, super prowadząca”.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Wiele pomysłów na przedstawienia, warsztaty, zabawę lub po prostu przygotowanie manualne, nowe metody pracy, różnorodne techniki i pomysły na pracę z dziećmi
- ❖ Wiedzę na temat teatru cieni i jego technik oraz jak łączyć różne techniki
- ❖ Jakie materiały i rodzaje lalek można wykorzystać w teatrze cieni
- ❖ Umiejętność pracy ze światłem, jak ustawiać właściwe światło
- ❖ Poznałam jakich błędów unikać
- ❖ Czym jest technika polaryzacji i jak ją uzyskać i wykorzystać
- ❖ Jak korzystać z lalek w teatrze cieni, jak animować postaci
- ❖ Tworzenie teatru cieni z dostępnych dla każdego materiałów, jak i z czego wykonać ekran

- ❖ Warsztat bardzo mnie wzbogacił – wiedza, dobra zabawa, wartościowi ludzie, to jest wartość
- ❖ Jak uprościć historię, aby była ciekawa

Trudne dla niektórych osób podczas warsztatu były zajęcia plastyczne np. robienie lalek z papieru i równocześnie mało czasu na ich dopracowanie. Wyzwaniem, lecz ciekawym były praktyczne próby np. uchwycenie perspektywy. Pojawiły się też głosy, że przydałoby się więcej czasu na przygotowanie przedstawienia. Wyzwaniem dla niektórych było przełamywanie nieśmiałości i prezentowanie efektów swojej pracy, wychodzenie na środek grupy.

Ostatecznie osoby uczestniczące były zainspirowane warsztatem i miały wiele pomysłów, jak wykorzystają zdobyte umiejętności w swojej pracy z dziećmi. „Wychodzę zainspirowana. Z radością na nowe pozytywne zmiany czekające mnie w mojej pracy”. „Jestem wdzięczna za zdobytą wiedzę. Wychodzę oczarowana osobą prowadzącej i jej doświadczeniem”. „Bardzo zaciekała mnie polaryzacja i jej wizualność”.

Zainteresowanie wzbudziły szczególnie zabawy z ciałem i cieniem („teatr cieni jest piękny”), praca z lustrem, praca z lalkami, a także pomysły jak zaciekać dzieci teatrem cieni i jak pobudzić u dzieci kreatywność i wyobraźnię. Osoby wymieniały też konkretne pomysły na działania m.in.: „Jeśli zdobędę rzutnik, to będę działać! Polaryzacja to magia!”, „Planuję zrobić teatr cieni w małym formacie z dziećmi z edukacji wczesnoszkolnej”, „wykorzystam polaryzację, lampy i ekrany w pracy z osobami z niepełnosprawnościami”, „wykorzystam te metody w pracy terapeutycznej”, „wykorzystam metody teatru cieni w spektaklu mojej dziecięcej grupy teatralnej”.

4. TEATR PRZEDMIOTU

Warsztat odbył się 21.09.2024, wzięło w nim udział 15 osób. Prowadzenie: prof. dr hab. Krzysztof Grębski

Spotkanie zostało bardzo dobrze ocenione, rozbudowana merytoryka jak i praktyka uzupełniały się. Dobrze oceniane było podejście do uczestników, przekazywanie wiedzy w przyjazny i zrozumiały sposób oraz profesjonalizm. „Jeden z lepszych warsztatów, w jakich uczestniczyłam.” Choć pojawił się też głos, że część wykładowa była zbyt długa i męcząca. W warsztatach uczestniczyły też osoby z doświadczeniem w tej materii: „Praca z przedmiotem jest bardzo inspirująca. Choć znam te metody, to warto było polubić je na nowo”.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Wiedza dotycząca wykorzystania światła
- ❖ Animacja przedmiotu, ciekawe narzędzia na ożywianie przedmiotów
- ❖ Zastosowanie muzyki, pauzy i interpretacji
- ❖ Narzędzia wizualnego przedstawiania myśli
- ❖ Zrozumienie istoty relacji z przedmiotem
- ❖ Inspiracje i nowe formy wyrazu
- ❖ Wykorzystanie rekwizytów w sposób niestandardowy
- ❖ Poczucie, że w teatrze można wykorzystać wszystko
- ❖ Praca terapeutyczna
- ❖ Czego unikać na scenie

Trudna podczas warsztatu okazała się współpraca z innymi uczestnikami np. dogadanie się z grupą podczas tworzenia etiudy lub animowanie lalki w trzy osoby, a także stres przed prezentacją na scenie. Wiele osób zapowiedziało, że wykorzysta zaproponowane etiudy w pracy np. w kolejnym spektaklu z udziałem podopiecznych, z uczniami i z osobami z niepełnosprawnościami. Zainteresowaniem cieszyła się improwizacja, praca z muzyką i praca ze światłem.

Na pytanie „**Z czym wychodzę ze spotkania?**” padały odpowiedzi pełne pozytywnej energii:

- ❖ Dostałam skrzydeł i mam nowy zapał do pracy teatralnej z dziećmi

- ❖ Mam głowę pełną myśli, jak to dostosować do przedstawień z dziećmi i refleksję, że wszystko może być „ograne”, ale z pomysłem
- ❖ Chcę tworzyć i nie bać się eksperymentować
- ❖ Warto wykorzystywać przedmioty codziennego użytku w pracy artystycznej
- ❖ Chcę tu wrócić i wracać!
- ❖ Dobrze się bawiłam i mogłam poeksperymentować. Nie ważne dla mnie czy dobrze czy źle wykonałam zadanie. Teraz to czuję! Praktyczne ćwiczenia były super!
- ❖ Wychodzę z otwartością na nowe propozycje i eksperymentowanie - profesor rozbudził we mnie pokłady kreatywności
- ❖ Mam motywację do poszukiwania

5. PROWADZENIE GRUPY TEATRALNEJ Z MŁODZIEŻĄ, DOROSŁYMI I OSOBAMI O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH

Warsztat odbył się 5.10.2024, wzięło w nim udział 16 osób. Prowadzenie: Agnieszka Raj-Kubat

Warsztat w większości spełnił oczekiwania osób uczestniczących i był oceniony bardzo dobrze, zarówno wybór merytoryki i technik, jak i atmosfera na spotkaniu. „Dobrze, że rozpoczęły się od integracji”. Kilka osób miało uwagi odnośnie do długości rozplanowania warsztatu: „mniej przerw, bardziej kontrolowany czas przerw i zaplanowanie układu warsztatów”. „Czas trwania warsztatów – wolalabym, żeby były bardziej skondensowane w czasie, przez co można by je wcześniej skończyć gdyby było mniej przerw”.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Dużo inspiracji i wiedzy. Prowadząca cudownie opowiada, mądrze i życiowo o swojej pracy. Odczarowałam sobie robienie etiud, zobaczyłam dużo dobrej jakości teatralnej
- ❖ Praktyczne wskazówki jak prowadzić grupę teatralną, pomysły na zajęcia i rekwizyty, etiudy, prace w grupach
- ❖ Współpracy z innymi osobami, tworzenie etiud, wykorzystanie przedmiotów do animacji
- ❖ Szukania prostych rozwiązań, jak wykorzystać proste rzeczy jako rekwizyty, sposób wykorzystania zwykłych przedmiotów np. buty, parasol, poszewka
- ❖ Siłą grupy jest to, że jest nierówna i różnorodna, zwiększenie uważności na zróżnicowanie grup i jakie to daje bogactwo w procesie współtworzenia dzieła teatralnego
- ❖ Jak dostosować formę do ograniczeń i wieku uczestników
- ❖ Wiedza i umiejętności na temat metod pracy z dziećmi i młodzieżą z wykorzystaniem technik teatralnych
- ❖ Wykorzystanie prostych tekstów do pracy z młodzieżą, analiza tekstu i praca z rekwizytem
- ❖ Zdobylam większą otwartość, kreatywność i wiedzę, jak poszerzać wyobraźnię
- ❖ Praktyczne umiejętności jak prowadzić i pracować z grupą, inspiracje jak zaangażować każdą osobę

- ❖ Metody relaksacyjne
- ❖ Metody wyrażania emocji poprzez ruch np. agresji używając symbolicznych gestów
- ❖ Ruch synchroniczny, jak używać prostych ruchów do wyrazu
- ❖ Metody motywowania uczestników

Osoby uczestniczące niewiele wymieniły trudności: „atmosfera była tak przyjemna i przyjazna grupa, że nie miałam trudności”, ale wyzwaniem jak i przy innych warsztatach było przełamanie własnych ograniczeń, „wyjście na środek, przełamanie bariery wstydu”, „przekroczenie strefy komfortu, zaprezentowanie się przed grupą, której nie znałam wcześniej”, a także „wychodzenie z inicjatywą własnych pomysłów”.

Szczególnie cenne dla uczestników w kontekście ich pracy okazały się zarówno praktyczne wskazówki dotyczące tworzenia spektaklu, jak i zadania na rozwijanie umiejętności miękkich u dzieci i młodzieży. „Wykorzystam ćwiczenie pomagające rozładować napięcie oraz integrujące grupę”, „wykorzystam angażowanie całej grupy w trakcie terapii osób z niepełnosprawnością”. Uczestnicy wykorzystają zdobyte umiejętności pracy z rekwizytem, „już czuję i widzę, jak mogę wykorzystać np. uruchamianie przedmiotów codziennego użytku”, „będę wykorzystywać dostępne rekwizyty i zmieniać ich zastosowanie w działaniu teatralnym”, ale także „metody pracy z minimalną ilością tekstu i scenografii”. Nowe umiejętności zostaną wykorzystane m.in. podczas pracy z uczniami na zajęciach rozwijających zainteresowania czy na warsztatach teatralnych.

Osoby uczestniczące wyszły z warsztatu z satysfakcją z wykonanej pracy i zadowoleniem z poznania ciekawej grupy ludzi:

- ❖ Cieszę się, że spotkałam tyle inspirujących osób, już same rozmowy w kularach dużo mi dały
- ❖ Poznanie ludzi, wymiana dialogu i doświadczeń
- ❖ Dobrze spędziłam czas z fantastycznymi ludźmi
- ❖ Dobrze jest wyjść ze strefy komfortu
- ❖ Dzięki takim warsztatom dojrzewam i zdobywam swoje przekonanie nt. pracy teatralnej
- ❖ Chcę w pracy wykorzystać techniki pracy z ciałem i psychodramą
- ❖ Potrzebny mi jest warsztat do pracy z osobami z niepełnosprawnościami
- ❖ Czuję niedosyt, ale w pozytywnym sensie, aby więcej takich spotkań
- ❖ Dam radę to zrobić z moimi dziećmi
- ❖ Prostota przemawia najlepiej
- ❖ Rekwizytów należy używać z jak największą kreatywnością

- ❖ Poczucie wartości jakiego mi brakowało, że da się pracować z dziećmi z różnymi możliwościami, teatr jest dla każdego

6. PRACA Z TEKSTEM (warsztat dwudniowy)

Warsztaty odbyły się 12.10.2024 (część 1) oraz 26.10.2024 (część 2), wzięło w nich udział 7 osób. Prowadzenie: Monika Kowalczyk-Kogut.

Spotkanie zostało ocenione bardzo pozytywnie: „Organizację oceniam na wysokim poziomie, prowadząca był specjalistką w danej dziedzinie, bardzo wysoki poziom zajęć”. Pojawił się nawet głos, że warsztaty mogłoby się odbyć w trzech częściach. Uczestnicy wychodzili ze spotkania z niedosytem i z „głową pełną pomysłów”. Wiedzę zdobytą podczas warsztatów wykorzystają przy prowadzeniu grupy np. ćwiczenia integracyjne, a także do pracy ze scenariuszem przy tworzeniu spektakli. Wyzwaniem na warsztacie była intensywna praca z tekstem (np. Myśliwskiego), który był oceniony jako dość trudny, również wychodzenie poza ramy, przełamanie się podczas interpretacji tekstu oraz gra aktorska z wykorzystaniem rekwizytu. Dla niektórych dodatkową trudnością było otwarcie się przed grupą warsztatową.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Zdobyłam pewność siebie i cudowne narzędzia, inspiracje, serię inteligentnych i błyskotliwych anegdot
- ❖ Nowe spojrzenie na pracę z tekstem, uważność na innych
- ❖ Techniki i przykłady wykorzystania potencjału różnych praktyk twórczych
- ❖ Pomysły na pracę z dziećmi w grupie teatralnej, jak dobierać teksty do grupy wiekowej
- ❖ Jak wykorzystać tekst i emocje
- ❖ Dowiedziałam się, że robienie ćwiczeń na uważność ma bardzo duże znaczenie na grę w teatrze

7. SCENARIUSZ SPEKTAKLU (warsztat dwudniowy)

Warsztaty odbyły się 19.10.2024 (część 1), wzięło w nich udział 16 osób oraz 16.11.2024 (część 2), wzięło w nich udział 10 osób. Prowadzenie: Kuba Kaprał

Spotkania w dużym stopniu spełniły oczekiwania osób uczestniczących. Merytoryka warsztatu została dobrze oceniona, jednak pojawiło się kilka głosów o realizacji i dynamice warsztatu m.in. uwaga, że przy tak intensywnej pracy intelektualnej warto byłoby podzielić warsztaty na krótsze części lub zmienić strukturę warsztatu, bo niektóre zadania były zbyt długie i wymagające. Tym samym jako wyzwanie wymieniano skupienie się przez długi czas, a także szybkie pisanie tekstów pod presją czasu. Dodatkowym zadaniem, które sprawiło trudność była praca domowa pomiędzy warsztatami (tworzenie scenariuszy opartych na

krótkich fragmentach), a następnie publiczne omawianie ich na drugim warsztacie. Części uczestników trudnością sprawiło przezwyciężenie nieśmiałości („początkowo trudne było odczytywanie swoich prac publicznie”) i zaprezentowanie autorskiej, często osobistej twórczości („otworzenie się z tym, co moje”). Trudne, choć satysfakcjonujące było tak intensywne rozbudzanie kreatywności. Z drugiej strony były również głosy, że plan pracy był konkretny i dobrze przemyślany, ale pozwalał również na elastyczność i dopasowanie do uczestników.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Wiedzę i kreatywne narzędzia do pracy z tekstem
- ❖ Jak adaptować teksty do scenariuszy np. ciekawe adaptacje bajek/baśni na scenariusz
- ❖ Nowe myślenie o scenariuszu
- ❖ Umiejętność pisania scenariusza, dbałość o strukturę dramaturgiczną i techniczne aspekty
- ❖ Umiejętność szybkiego tworzenia tekstu, swobodnego pisania, konkretyzowania pomysłów
- ❖ Poznanie nietypowych rozwiązań inscenizacyjnych

Osoby uczestniczące deklarowały chęć wykorzystania zdobytej wiedzy do tworzenia autorskich przedstawień. „Myślę, że wiedza zdobyta na warsztatach pozwoli mi tworzyć ciekawe scenariusze spektakli i warsztatów dla dzieci”, a także do pracy grupowej (grupowe pisanie scenariuszy). „Będę co najmniej raz na tydzień korzystać z notatek i używać podczas zajęć z dziećmi”. „Zdobytą wiedzę wykorzystam w pracy twórczej – zachęta do pisania, do myślenia abstrakcyjnego, do doszukiwania się dziwnych postaci w tekście, do rozszerzania tekstu, dopisywania scen i wątków”.

Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ Warto próbować pisać swoje rzeczy oraz warto dać możliwość dzieciom mieć wpływ na scenariusz
- ❖ Z myślą, że nie jestem beznadziejna i coś umiem i potrafię i że będę się rozwijać
- ❖ Jeszcze dużo nauki przede mną
- ❖ Mnóstwo pracy jeszcze przede mną, ale biorę się za scenariusz
- ❖ Wychodzę pełna inspiracji i chęci pisania i z myślą, że teatr dzieci/dla dzieci również może być niezwykle ciekawy i innowacyjny

- ❖ Z chęcią zabrania się za pisanie i akceptacją nie idealności tekstu

8. TEATR LALKOWY (warsztat dwudniowy)

Warsztaty odbyły się 23.11.2024 (część 1) oraz 30.11.2024 (część 2). Prowadzenie: Małgorzata Tarasiewicz-Wosik. W pierwszej części wzięło udział 13 osób, w drugiej części 7 osób.

Pierwsza część warsztatu spełniła oczekiwania osób uczestniczących, według niektórych nawet przewyższyła oczekiwania. Dobrze oceniona była sala warsztatowa, dostarczone materiały do pracy oraz wiedza osoby prowadzącej. Jedna uwaga, jaka się pojawiła to aby dodać do pracy plastycznej noże, skalpele lub inne precyzyjnie tnące narzędzia, bo trudno było wykonać niektóre otwory i detale bez nich. Uczestnicy wychodzili z zajęć z pozytywnym nastawieniem, a nawet zdziwieniem nad swoimi umiejętnościami, których się nie spodziewali:

- ❖ Wychodzę z myślą, że wiele potrafię
- ❖ Nawet bez talentu można robić fajne rzeczy
- ❖ Jestem zainspirowana, jak wrócę do domu to zrobię lalkę
- ❖ Nie wiedziałam, że potrafię takie lalki zrobić
- ❖ Wychodzę z radością, że rozwinęłam swoje umiejętności plastyczne
- ❖ Tworzenie lalek nie jest tak trudne jak się wydaje
- ❖ Chce więcej tego typu projektów

- ❖ Warto robić lalki
- ❖ Mam kilka nowych pomysłów, cudownie było popracować twórczo, poznać nowe osoby, wymienić doświadczenia
- ❖ Wychodzę z inspiracją do tworzenia spektaklu

Druga część warsztatu uzupełniła treści rozwijane na pierwszym spotkaniu i również została bardzo dobrze oceniona. Pojawiały się głosy: „jestem szczęśliwa”, „usatysfakcjonowana”, „chciałabym częściej uczestniczyć w takich warsztatach”.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Jak w prosty sposób wykonać własnoręcznie lalkę, używając prostych materiałów i technik plastycznych
- ❖ Jak wykorzystać materiały z recyklingu do robienia lalek i tego, że wykorzystując zwykłe materiały można zrobić lalkę, która wygląda bardzo profesjonalnie
- ❖ Poznałam nowy typ lalki – lalkę stolikową
- ❖ Rozbudziłam kreatywne myślenie
- ❖ Dużo pomysłów na nowe figury
- ❖ Mechanizm sterowania lalką i sposobów poruszania lalką
- ❖ Ćwiczyłam możliwość tworzenia
- ❖ Poznałam ciekawych i inspirujących ludzi

Druga część warsztatu poszerzyła temat teatru lalkowego o nowe doświadczenia m.in.

- ❖ Nauczyłam się pracy z lalką np. sposób chodzenia, aranżacja, współpraca, jak pracować nad sceną, jak w prawidłowy sposób trzymać lalkę, jak odgrywać dzięki niej emocje
- ❖ Spotkanie dało mi świadomość tego, jak wygląda praca w teatrze lalkowym
- ❖ Wiedza na temat rodzajów lalek teatralnych, różne typy lalek
- ❖ Zdobyłam wiedzę na temat animacji lalek i mogłam spróbować animacji

Trudny okazał się proces tworzenia lalki od pomysłu, koncepcji, techniki, poprzez nadanie jej pożądanego kształtu, wykończenia i detali. Wyzwaniem było rozwijanie umiejętności plastycznych np. połączenie wszystkich elementów lalki, a dla niektórych samo przełamanie się w procesie: „Najtrudniej było zacząć, idea, pomysł, a potem wykonanie lalki odbyło się samoistnie”. Wyzwaniem była również „cierpliwość, a właściwie jej brak”. Podczas drugiego spotkania wyzwaniem okazały się „pierwsze kroki, złapanie rytmu w przedstawieniu”,

„pokonanie własnych barier, występ przed publicznością” i ogólna próba pracy z lalkami, „praca z lalką, odgrywanie scenki, trudne było odkrywanie emocji lalką”.

Umiejętności zdobyte podczas warsztatów uczestnicy wykorzystują podczas pracy z dziećmi i młodzieżą np. na świetlicy i przedmiotach szkolnych, na zajęciach teatralnych, w formie m.in. pracy nad koncepcją i realizacją przedstawienia, konstruowania lalek, recytowania i odgrywania scenek. Jak pisali, uważają, że są to zajęcia, które uczą kreatywności, cierpliwości i ciekawego wykorzystania materiałów. „W pracy warsztatowej lalki mogę wykorzystać na wiele sposobów. Sama umiejętność zrobienia jej otwiera bardzo szerokie pole do działania”. „Pozwoli mi poszerzyć prowadzenie zajęć teatralnych o elementy plastyczne i elementy teatru lalkowego”, „wykorzystam metody recyklingu”, „wykorzystam te metody do tworzenia przestrzennych instalacji”.

9. SCENOGRRAFIA

Warsztat odbył się 7.12.2024. Wzięło w nim udział 12 osób. Prowadzenie: Małgorzata Tarasiewicz-Wosik.

Po raz kolejny organizacja warsztatu została oceniona bardzo pozytywnie. Osoby podkreślały również to, że na zajęciach była dobra atmosfera do prowadzenia procesu twórczego. „Atmosfera była przyjazna, ludzie mili, prowadząca otwarta i kompetentna, więc wszystko było łatwe”.

Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Poznałam trochę inne spojrzenie na scenografię np. myślenie o scenografii jako o ważnym elemencie spektaklu
- ❖ Jak przy użyciu minimalistycznych form zrobić scenografię
- ❖ Wiedza na temat budowania przestrzeni scenicznej, wykorzystanie różnych materiałów, przedmiotów i przestrzeni w scenografii
- ❖ Wiedzę, w jaki sposób podchodzić koncepcyjnie do budowy scenografii i jak koncepcje zamienić na konkretne projekty
- ❖ Zobaczyć efekt końcowy oczami odbiorcy
- ❖ Zainspirowałam się, jak działać z zapleczem materiałów dostępnych w mojej placówce

Osoby wychodziły ze spotkania zmotywowane do wdrożenia wiedzy w praktyce i „mnóstwem pomysłów i inspiracji”. A także zainteresowaniem i chęcią zgłębiania tematów edukacji teatralnej: „Wychodzę z jeszcze większą fascynacją teatrem i scenografią”, „coraz bardziej podoba mi się ten świat teatru”.

Wiedzę i umiejętności zdobyte podczas warsztatu uczestnicy wykorzystują m.in. podczas organizacji różnego rodzaju wystąpień dzieci w przedszkolu, w trakcie zajęć świetlicowych w szkole czy podczas pracy z młodzieżą na warsztatach teatralnych. Istotnym elementem była możliwość włączenia grupy w tworzenie scenografii, współtworzenie spektaklu.

Również specjaliści i specjalistki prowadzący omawiane wyżej warsztaty zadowoleni byli z tych spotkań edukacyjnych. Widzieli dużą wartość w rozpowszechnianiu specjalistycznej wiedzy i umiejętności z jakimi pracują na co dzień, a także jak mocno rezonowało to z osobami uczestniczącymi w warsztatach.

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

Osoby prowadzące również zaproponowały przykładowe tematy warsztatów, jakie mogłyby poprowadzić w ewentualnych kolejnych edycjach programu. Były to m.in.:

- ★ Reżyseria spektaklu
- ★ Interpretacja tekstu
- ★ Praca z grupą teatralną
- ★ Przygotowanie ucznia do recytacji
- ★ Jak zaplanować i zrealizować przegląd teatralny/konkurs recytatorski
- ★ „Teatr plastycznej metafory”
- ★ „Przestrzeń, przedmiot, światło i dźwięk w teatrze”
- ★ Tworzenie prostych struktur choreograficznych i ich wariacji w oparciu o faktory ruchu (przestrzeń, ciężar, czas, przepływ)
- ★ Mapa myśli – jako zbiór inspiracji w procesie twórczym w teatrze tańca
- ★ Słowo-gest-taniec. Tekst jako generator poruszeń w ciele.
- ★ Antropologia doświadczenia i teatr tańca. Uobecnienie i ucieleśnienie.
- ★ Teatr w logopedii. Logorytmika w teatrze.
- ★ Emisja głosu podejście praktyczne.
- ★ Oddech jako fundamentalna forma pracy z głosem.
- ★ A także szeroko pojęte warsztaty pracy aktorskiej i wykorzystania metod aktorskich jako narzędzi rozwojowych

EDUKACJA TEATRALNA – projekt na przyszłość

W ramach projektu ReFORMA na różnych etapach poruszana była kwestia, jak skutecznie wdrażać nowoczesne metody teatralne w edukacji i jak prezentować je szerszemu gronu odbiorców. Z rozmów z uczestniczkami i uczestnikami projektu oraz z organizatorami i osobami prowadzącymi warsztaty jasno wynika, że wszyscy oni widzą potrzebę włączenia metodyki teatralnej do działań placówek edukacyjnych i kulturalnych.

„Edukacja teatralna jest alternatywą dla sztywnych ram edukacji szkolnej. Pozwala rozwijać ogół potencjału człowieka i pomaga w rozwoju zdolności miękkich. Wadą jest dla mnie czasem brak spójnych narzędzi wprowadzanych w konsekwentny sposób.” Jedna z prowadzących warsztaty opisała edukację teatralną jako „uczenie poprzez sztukę, dzięki któremu buduje się rozumienie otaczającego świata i rzeczywistości. Uwalnia on wyobraźnię, kształtuje wrażliwość i empatię. Uczestnictwo w działaniach artystycznych, procesach twórczych, teatralnych może kształtować moc sprawczą. Z pewnością wpływa też na rozwój odpowiedzialności, może mieć wpływ terapeutyczny.”

Stąd też powstał pomysł festiwalu edukacyjnego i cyklu warsztatów. Edukacja/pedagogika teatralna to obszar różnorodnych metod, technik i koncepcji teatralnych użytecznych w nauczaniu, na temat których toczy się obecnie dyskusja w edukacji i kulturze. Omawiane są ścieżki rozwoju i możliwości szerszego wykorzystania metod teatralnych w systemach szkolno-wychowawczych oraz ich unowocześnienie (wymiana dawnych, zastanych praktyk).

Jak powiedziała jedna z prowadzących: „Mam poczucie, że często edukacją teatralną zajmują się osoby, które niewiele na ten temat wiedzą – od lat robią te same akademie szkolne, przedstawienia według jednego schematu. Edukację w tym zakresie postrzegam jako rozszerzanie perspektywy, wychodzenie poza utarte schematy.” Inna osoba dopowiada: „Cały czas brak szerszego spojrzenia – często nauczyciele widzą to, co robią, dziwią się, że w konfrontacji z innymi podczas przeglądów, konkursów, często ich prezentacje nie są oceniane tak wysoko jak w ich ośrodku/szkole. Nie mają też obiektywnej oceny, bo za mało oglądają innych. Za mało widzą dobrego teatru, a jak widzą teatr, to nie do końca umieją ocenić czy to, co widzą jest dobre, wartościowe – i dlaczego? – czy też nie”.

Głos jednej z uczestniczek warsztatu potwierdza tę myśl: „Prowadzenie dziecięcej grupy teatralnej ciągle przynosi nowe wyzwania, do rozwiązania których często brakuje mi narzędzi. Niestety nie miałam okazji uczestniczyć w wielu warsztatach dla instruktorów, a bardzo chciałabym poszerzyć swój warsztat, zgłębić temat, który bardzo mnie pasjonuje i przynosi mnóstwo satysfakcji.”

Poszerzanie wachlarza narzędzi i wychodzenie poza ramy szkolne jest wyzwaniem, ale w czasie spotkań w ramach projektu widzieliśmy duże zaciekawienie i otwartość na poznanie nowych możliwości. Ramy szkolne mogą tworzyć blokady w rozwoju osobowości i umiejętności, które jednak warto wspierać i rozwijać poprzez nieformalną edukację np. metodami wywodzącymi się z pedagogiki teatralnej, które mogą być elementem podstawy programowej. „Na pewno na plus zawsze jest pokazywanie alternatyw dla schematów nauczania, które zakorzenione zostały w nas przez system edukacji oparty na ocenach, zero-jedynkowych wynikach, stawianiu wymagań zamiast prowadzenia w procesie edukacyjnym. Myślę, że świetnym pomysłem byłby warsztat dotyczący wspierającego języka pedagogicznego oraz dawania skutecznego feedbacku”, dopowiada jedna z prowadzących.

Projekt ReFORMA próbuje odpowiedzieć na to zapotrzebowanie. Na warsztaty w ramach projektu przychodziły osoby zaangażowane, gotowe na zmiany i rozumiejące złożoność i wagę tematu, jednak działają one często w systemach dość ograniczających i zderzają się z realiami danej placówki edukacyjnej. Zapał osób zainspirowanych teatrem powinien być wspierany z różnych stron, a nawet poparty systemowo. W rozmowach z prowadzącymi warsztaty padły pomysły na warsztaty dla dyrekcji, warsztaty systemowe wyjaśniające metodykę edukacji teatralnej, warsztaty z nauczycielami w szkołach, w znanych dla nich przestrzeniach, nie oderwane od kontekstu, a także rozbudowane cykle spotkań dla jednej grupy. „Z mojej perspektywy cykl warsztatowy byłby lepszą formułą od jednorazowych zajęć. Praca w mniejszej grupie dawałaby szansę na zindywidualizowanie procesów”, mówi jedna

z prowadzących. Inne pomysły jakie pojawiły się w odpowiedzi na zapotrzebowanie po pierwszym roku warsztatów to m.in.:

1. Cykle warsztatowe w małych podgrupach
2. Długofalowe projekty warsztatowe zakończone prezentacją spektaklu
3. Tandemy twórcze - współprace artystów z różnych obszarów, interdyscyplinarność.

Zasygnalizowana została także potrzeba większego zaangażowania w działania mężczyzn nauczycieli/edukatorów i zachęcenia ich do korzystania z możliwości pedagogiki teatralnej w pracy. W pierwszym roku projektu zarejestrowanych na warsztaty było trzech mężczyzn na kilkadziesiąt kobiet. Warto w drugim roku projektu spróbować zachęcić nowe osoby do udziału w warsztatach. A także skierować promocję do nauczycieli i animatorów placówek ze słabszym dostępem do oferty kształcenia nauczycieli. Jedna z uczestniczek mówi: „Nasza placówka nie dysponuje środkami na budowanie dużych i drogich dekoracji do spektakli naszej grupy teatralnej. Dlatego też szukamy ciekawych, innowacyjnych rozwiązań na budowanie scenografii.”

Innym zagadnieniem wspominanym przez uczestników była potrzeba wsparcia w prowadzeniu grup o szczególnych potrzebach np. z niepełnosprawnościami. Ten temat pojawił się w ofercie pierwszego roku, jednak zapotrzebowanie jest większe. Warto rozważyć na przyszły rok, czy możliwe jest uzupełnienie tematów o ten wątek. „Mam duże doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, ale nie teatralne i bardzo mi zależy, żeby zdobyć wiedzę i umiejętności, żeby prowadzić takie działania, ponieważ uważam, że ich brakuje na Śląsku.”

„Chciałabym stworzyć w swojej szkole amatorski teatr. Mam poczucie, że sztuka i swobodna ekspresja, która możliwa jest dzięki pracy z ciałem czy pracy z tekstem może umożliwić młodym ludziom wyrażanie siebie, lepsze poznanie siebie oraz może przyczynić się do wzmocnienia poczucia własnej wartości młodzieży.” Dotychczasowe spotkania warsztatowe pokazały, że wiedza, której oczekują nauczycielki i nauczyciele z jednej strony dotyczy wsparcia grupy, z którą pracują, ale również wsparcia ich samych, jako pedagogów. „Moją motywacją jestem ja sama, chcąc samorozwoju i lepszego poznania siebie jako pedagoga teatralnego oraz moje grupy teatralne, dla których chcę się rozwijać, bo to przecież ich wychowuję w sztuce.”

2025

Drugi rok projektu

ReFORMA

WARSZTATY TEATRALNO-PEDAGOGICZNE

Głównym komponentem realizowanym w trakcie całego projektu ReFORMA był cykl jedno i dwudniowych warsztatów tematycznych z zakresu edukacji teatralnej i pracy z grupą. W drugim roku projektu odbył się również warsztat wyjazdowy. Dodatkowym elementem uzupełniającym weekendowe warsztaty były konsultacje indywidualne dla chętnych osób. Uczestnicy warsztatów mieli możliwość wykorzystania zdobytych umiejętności w ramach własnych działań animacyjnych. Przy realizacji pomysłów mogli skorzystać z kilkugodzinnej pomocy specjalisty w ramach spotkań prowadzonych w formie dostosowanej do potrzeb uczestników.

Warsztaty teatralno-pedagogiczne w 2025 roku odbywały się od lutego do czerwca, w soboty w siedzibie Teatru Galerii Ateneum lub w Miejskim Domu Kultury Bogucice-Zawodzie w Katowicach w godz. 9:00-17:00. Udział w warsztatach był odpłatny – koszt to 25 zł za jeden dzień warsztatów (7 godz zajęć). Osoby zainteresowane mogły zapisać się na cały cykl lub na wybrane spotkania.

Tematy warsztatów w drugim etapie projektu⁸:

OPOWIEŚĆ ZBLIŻA

TRENING KREATYWNOSCI: DRAMA I IMPROWIZACJA

TEATR RUCHU

MASKA W TEATRZE I W ŻYCIU

PROWADZENIE DZIECIĘCEJ GRUPY TEATRALNEJ

PRACA NAD ROLĄ

Warsztaty prowadzili specjaliści w danych dziedzinach: aktorzy, muzycy, tancerze, choreografowie, pedagodzy, teatrologzy, animatorzy kultury, antropologzy z ośrodków z całej Polski.

Charakterystyka osób uczestniczących

Na warsztaty w drugim etapie projektu (luty-czerwiec 2025) zarejestrowały się 63 osoby, które zainteresowane były rozwijaniem metod edukacji teatralnej w swojej działalności. Około połowa z tych osób uczestniczyła w warsztatach w poprzednim roku i kontynuowała udział w projekcie ReFORMA, dołączyło też sporo nowych osób. Zgłosiły się głównie kobiety (59 kobiet i 4 mężczyzn), w wieku 18-29 lat (8 osób), 30-39 lat (16 osób), 40-49 lat (24 osoby), 50-59 lat (14 osób), 60+ (1 osoba).

Najwięcej zgłoszeń (58 osób) było z województwa śląskiego (m.in. Katowice, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Tychy, Mikołajów, Siemianowice Śląskie, Gostyń, Sosnowiec, Rybnik, Bielsko-Biała, Jastrzębie Zdrój, Rydułtowy, Będzin, Krupski Młyn, Częstochowa, Kozy, Cieszyn, Mierzęcice, Stary Kocin, Ruda Śląska), ale zgłosiły się również osoby pracujące i mieszkające w województwie dolnośląskim (Wołów) i małopolskim (Kraków, Kęty).

Były to głównie nauczycielki i nauczyciele placówek przedszkolno-szkolnych i liceów, a także instruktorki i instruktorzy zajęć dodatkowych w ośrodkach kultury, animatorki i animatorzy kultury, terapeutki i terapeuci zajęciowi, studentki i studenci. Osoby te prowadzą lekcje, warsztaty artystyczne i socjoterapeutyczne, koła artystyczne i koła teatralne. Pracują

---

⁸ https://ateneumteatr.pl/warsztaty-teatralne-dla-nauczycieli-i-animatorow-kultury-w-2025-roku/?_gl=1*hlkf9x*_up*MQ..*_ga*ODU1Mzc3MzcuMTc1ODc1MTY5MQ..*_ga_LLG7SS8X6Q*cZ_E3NTg3NTE2ODkkbzEkZzEkdDE3NTg3NTE3MjYkajlzJGwwwJGgw

głównie z dziećmi i młodzieżą, ale też z osobami ze szczególnymi potrzebami np. osoby neuroróżnorodne, z niepełnosprawnościami, seniorzy, osoby korzystające z oferty Ośrodków Pomocy Społecznej, czy osadzeni w areszcie śledczym.

Doświadczenie osób uczestniczących w projekcie jest bardzo różne. Udziałem zainteresowały się zarówno osoby początkujące, jak i mające wieloletnie doświadczenia edukacyjne i artystyczno-teatralne. Osoby bardziej doświadczone mają za sobą przykładowe doświadczenia:

- ❖ Studia podyplomowe z zakresu teatrologii, muzykoterapii, arteterapii
- ❖ Prowadzenie grup/kół teatralnych (nawet z 25 letnim doświadczeniem)
- ❖ Prowadzenie kół teatralno-artystycznych w szkołach i innych placówkach
- ❖ Wykorzystywanie metod pedagogiki teatralnej w zakresie terapeutycznym, dydaktyczno-wychowawczym, na zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych
- ❖ Udział w przeglądach, konkursach teatralnych i recytatorskich
- ❖ Amatorskie i zawodowe występy w teatrze
- ❖ Udział w innych warsztatach teatralnych, np. kurs Laboratorium Pedagogiki Teatru organizowany przez Teatr Zagłębia w Sosnowcu.

Przekrój instytucji i placówek, w jakich pracują osoby zgłaszające się do udziału w warsztatach był dość szeroki:

- Placówki edukacyjne: szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, w tym artystyczne (m.in. szkoła muzyczna, liceum plastyczne, szkoła językowa), placówki z oddziałami integracyjnymi i zespoły szkół specjalnych (np. Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi w Rybniku, Zespół Szkół Specjalnych w Sosnowcu), przedszkola i żłobki (publiczne i prywatne),
- Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (np. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Chorzowie), Domy Pomocy Społecznej (np. w Częstochowie),
- Ośrodki zdrowia (np. Szpital Dziecięcy, poradnia logopedyczna),
- Instytucje kultury oferujące zajęcia dodatkowe, m.in. Warsztaty Terapii Zajęciowej, warsztaty artystyczne i teatralne. Są to miejskie ośrodki kultury (np. Siemianowickie Centrum

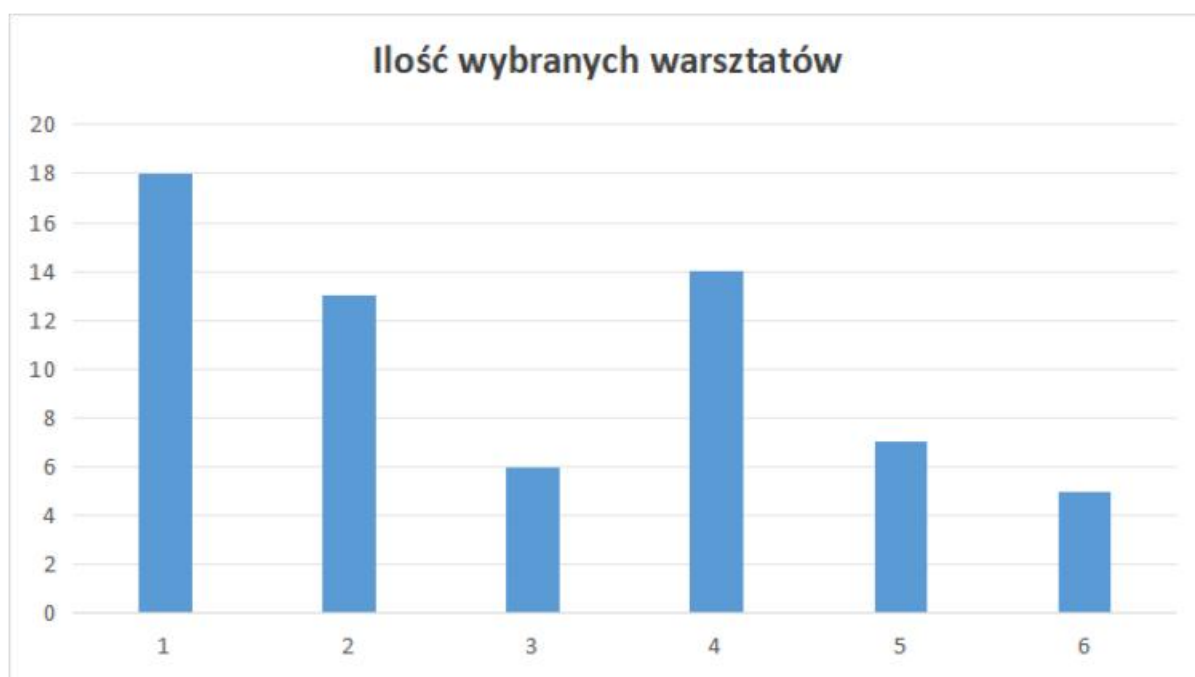
Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury w Tychach i w Bielsku-Białej), pracownie edukacyjno-artystyczne, teatry (Teatr KTO z Krakowa),

→ Uczelnie wyższe (Uniwersytet Śląski, Szkoła Filmowa),

→ Organizacje pozarządowe (Fundacja Sztuki Nowej ZNACZY SIĘ, Stowarzyszenie Latarnia w Krakowie).

Potrzeby i motywacje do uczestnictwa w warsztatach

Do wzięcia udziału w projekcie zachęcało kilka elementów: sprawdzona marka Teatru Ateneum oraz zaproszeni eksperci prowadzący warsztaty, różnorodność tematów spotkań i forma warsztatowa, niska cena uczestnictwa, a także możliwość wyjazdu warsztatowego. W formularzu rejestracyjnym osoby najczęściej wybierały udział w jednym warsztacie, następnie w dwóch i czterech. Były również osoby, które uczestniczyły we wszystkich sześciu warsztatach.

Najczęściej wymienianymi motywacjami do udziału w warsztatach były:

❖ Chęć rozwoju zawodowego („Chcę rozszerzyć swoje kompetencje jako przyszły arteterapeuta”/ Chciałabym „pogimnastykować swoją kreatywność”).

- ❖ Chęć rozwoju osobistego, np. samorozwoju warsztatu artystycznego, kompetencji społecznych, praca z emocjami i ciałem, budowanie większej pewności siebie w działaniach scenicznych, poszerzanie horyzontów myślowych, „Nauczyć się wyrażać siebie by móc towarzyszyć innym w spotkaniu siebie”.
- ❖ Zdobywanie wiedzy i dobrych praktyk na temat procesów grupowych, wymiana doświadczeń, sieciowanie.
- ❖ Zdobywanie praktycznych umiejętności i rozwijanie warsztatu teatralnego i aktorskiego oraz tematyki pedagogiki teatru.
- ❖ Inspiracje do prowadzenia różnorodnych grup (nie tylko stricte artystycznych), głównie dziecięco-młodzieżowych, np. wykorzystania technik teatralnych w pracy z młodzieżą trudną / Metody pracy, które pozwolą wyzwolić emocje w uczniach,
- ❖ Inspiracje do wykorzystania pedagogiki teatru w innych placówkach niż teatr np. jako element podstawy programowej programu nauczania w szkołach lub łączenie różnych technik plastycznych z teatrem. „Chcę założyć grupę teatralną, wprowadzić elementy teatralne w ramach języka polskiego”. „Chcę się nauczyć teatru ruchu i innej pracy nad rolą niż tej, którą znam, wprowadzenia większej kreatywności wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, z którymi pracuję.”

Poniżej kilka bardziej szczegółowych głosów wyjaśniających motywację do uczestnictwa:

- ★ Jestem zafascynowana teatrem i próbuję spełnić niespełnione marzenie, by działać w teatrze. Interesuje mnie aspekt wolnego wyrażania myśli i uczuć, tworzenie, wyzwalanie kreatywności w procesie tworzenia spektaklu, a także wykorzystanie technik i zabaw stosowanych w warsztatach teatralnych podczas nauki języka obcego, którego uczę. Sama również chcę się nauczyć zróżnicowanego spojrzenia na teatr i zainspirować do stworzenia czegoś pięknego. Myślę również o podjęciu studiów w zakresie edukacji teatralnej i promocji kultury, aby pracować z młodymi i starszymi ludźmi. Marzę o działaniu w amatorskim teatrze, albo jako członek, albo jako jego założycielka.
- ★ Interesuje mnie: 1. Poznanie różnych technik wykonywania masek (z myślą o uczniach kierunków graficznych i dla potrzeb arteterapii), 2. Poznanie sposobów wykorzystania masek w grze teatralnej (dla uczniów kierunków reklamy i na potrzeby zajęć rewalidacji prowadzonych z uczniami wymagającymi dostosowań), 3. Poznanie praktycznego zastosowania opowieści/historii (dla uczniów kierunków reklamy i uczniów ze specjalnymi

potrzebami, a także podopiecznych – dzieci osieroconych, którymi zajmujemy się w Hospicjum domowym, gdzie mam przywilej, możliwość i szczęście być wolontariuszem), 4. Nabycie umiejętności organizacji i prowadzenia dziecięcych grup teatralnych – na potrzeby pozaszkolne, wolontarystycznie prowadzonych zajęć warsztatowych z pisania poezji, opowiadań i scenariuszy.

★ Niedawno ukończyłam studia na kierunku terapii artystycznej specjalizacja arteterapia, chciałabym poszerzyć swoje kwalifikacje z zakresu prowadzenia warsztatów teatralnych, a w przyszłości prowadzić zajęcia bajkoterapii dla dzieci w formie teatru kukiełkowego.

★ Chcę rozwinąć swój warsztat i założyć fundację, której celem będzie pomaganie osobom uzależnionym poprzez techniki teatru improwizacji.

EWALUACJA WARSZTATÓW

Podsumowując dwa lata projektu można z całą pewnością stwierdzić, że warsztaty cieszyły się dużym zainteresowaniem i zostały ocenione bardzo wysoko. Merytoryka warsztatów, zaproszeni eksperci, prowadzenie warsztatów oraz kwestie logistyczno-techniczne i organizacyjne – wszystko to zostało pozytywnie ocenione i docenione. Poniżej prezentujemy szczegółowe ewaluacje dotyczące poszczególnych warsztatów, w których

znajdą się też drobne uwagi, jednak w całokształcie projekt został oceniony bardzo pozytywnie. Większość osób uczestniczących podkreślała, że chce i potrzebuje więcej takich projektów i kontynuacji formuły warsztatowej i tutoringowej. Porównując dwa lata projektu widać progres m.in. w szerszym docieraniu z projektem i ilości nowych zgłoszeń (prawie połowa zgłoszeń to osoby nowe), frekwencji na warsztatach (w pierwszym roku w warsztatach uczestniczyło zazwyczaj 10-18 osób, w drugim zaś 15-25 osób), a także w ogólnej ocenie warsztatów.

Również eksperci prowadzący warsztaty i konsultacje ocenili te spotkania pozytywnie, doceniając zapał osób uczestniczących i chęć zdobywania nowych doświadczeń.

Eksperci zaproponowali kilka nowych tematów warsztatów, m.in.:

- „Partytura dla aktorów instrumentalnych” B. Schaeffera w pracy z młodzieżą nad interpretacją tekstu literackiego.
- Warsztaty improwizacji praktycznej i scenicznej – kontynuacja.
- Warsztaty pt: „Małe obrazy. Wielkie historie” Warsztaty produkcji filmu poklatkowego
- Praca z historiami lokalnymi
- Praca z opowieścią osobistą
- Praca z metaforą w opowieści
- Praca z osobami z różnymi niepełnosprawnościami, szczególnie osobno praca z osobami w spektrum autyzmu
- Oddzielne warsztaty na temat potrzeb i pracy z grupami senioralnymi, dziecięcymi, młodzieżowymi, międzypokoleniowymi, praca na case study
- Warsztaty związane z niekonwencjonalnymi lalkami teatralnymi, teatrem przedmiotu
- Warsztaty „wytchnieniowe” dla nauczycieli, edukatorów i animatorów, w programie których znalazłaby się praca z ciałem, oddechem, głosem, wizualizacje oraz praca na wzmacniających przekonaniach.

Pojawił się też pomysł koordynatorki projektu, aby w kolejnej edycji włączyć do programu wizytę studyjną, podczas której osoby zapoznałyby się z pracą teatrów lub innych instytucji

czy organizacji ogólnopolskich wykorzystujących metody pedagogiki teatralnej. Z obserwacji ekspertów wynikało, że podopieczni konsultacji czasem nie mają odwagi zdecydować się na swoje pomysły jeżeli wykraczają poza przyjęte normy i zdarza się im myśleć stereotypowo i sztywno. Pewna sztywność, rutyna i zastanie w strukturze np. miejsca pracy czy powierzonych zadań może być poruszona podczas kreatywnych spotkań w innych kontekstach, gdzie osoby zobaczą kreatywne działania w praktyce.

1. OPOWIEŚĆ ZBLIŻA

Warsztat odbył się 01.02.2025 w Miejskim Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie”, wzięły w nim udział 25 osób. Prowadząca Katarzyna Jackowska-Emanuo.

➤ Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Przygotowanie opowieści – jak budować opowieść, jakie są elementy składowe i struktura dobrej opowieści, jak porządkować opowieść
- ❖ Co jest najważniejsze w tworzeniu opowieści oraz w opowiadaniu jej – warsztat pomógł mi usystematyzować wiedzę
- ❖ Efektywne tworzenie gęstych treści opowiadania
- ❖ Najważniejsza jest prostota, cel i świadomość o czym i po co się opowiada
- ❖ Pogłębiona wiedza na temat tworzenia fabuły, bohaterów, wątków opowiadania
- ❖ Jak tworzyć historię wspólnie z grupą, jak słuchać się nawzajem
- ❖ Wiedza i doświadczenie, proces twórczy, narzędzia pracy z grupą
- ❖ Pomysły na nowe narzędzia do pracy w szkole podczas lekcji i warsztatów
- ❖ Inspirujące rozwiązania - łączenie wątków ze świata realnego i nierealnego, element magiczny w opowieści
- ❖ Storytelling – na co zwracać uwagę podczas opowiadania historii
- ❖ Wynoszę poczucie, że opowiadanie nie jest trudne

- ❖ Nie potrzeba wiele, aby stworzyć dobrą opowieść
- ❖ Przełamałam blokadę przed przemawianiem wśród osób nieznajomych
- ❖ Spotkanie z kreatywnymi ludźmi, wymiana myśli i energii, nowe znajomości i kontakty

➤ W jaki sposób zdobyta wiedza i umiejętności przyda mi się w mojej pracy? Które narzędzia szczególnie wykorzystam?

- ❖ Mapa myśli – porządkowanie etapów opowiadania, wizualizacja pomysłów na bohaterów i akcję
- ❖ Spróbuję stworzyć własny scenariusz z lektury na lekcjach w mojej szkole
- ❖ Storytelling w prosty sposób
- ❖ Wykorzystam do pracy w dziećmi do tworzenia historii, opowieści lub scenariusza spektaklu
- ❖ Wraz z przedszkolakami będziemy tworzyć własne opowieści, które pozwolą dzieciom na doświadczenie sprawczości i poczucia dumy. Wykorzystam procesy i etapy powstawania opowieści
- ❖ Zrobię podobne ćwiczenie z grupa seniorek, dla których prowadzę warsztaty
- ❖ Wykorzystam ćwiczenie z budowania akcji
- ❖ Wykorzystam proces powolnej, pogłębionej pracy z historią
- ❖ Umiejętność tworzenia persony
- ❖ Napiszę bajkę dla dzieci lub scenariusz
- ❖ Wykorzystam na spotkaniach z kreatywnego pisanie
- ❖ Tworzenie historii przyda się przy improwizacji, teatru improwizacji
- ❖ Przenoszenia historii opowiadania na ilustrację
- ❖ Praca z grupą
- ❖ Co najważniejsze – spróbuję

➤ Co było trudne w uczestnictwie w warsztacie? Co było wyzwaniem?

- ❖ Trudne było wyjście ze swoich przyzwyczajeń i blokad w myśleniu i mówieniu
- ❖ Praca w grupach – tworzenie spójnej opowieści wspólnie z innymi, słuchanie się nawzajem, dochodzenie do jednego wspólnego rozwiązania, selekcja elementów opowieści
- ❖ Praca w grupie, bo jestem indywidualistką
- ❖ Wystąpienia publiczne, przełamanie siebie – wyzwaniem było dla mnie opowiadanie historii na forum grupy w złym samopoczuciu/przy obcych osobach
- ❖ Stworzenie momentu przemiany bohatera, punktu kulminacyjnego
- ❖ Słuchanie i skupienie się, zwłaszcza w późniejszych godzinach warsztatu/ Zbyt długi czas realizacji etapów, trudności w skupieniu pod koniec

Większość osób uczestniczących oceniła, że warsztat spełnił ich oczekiwania. Dla niektórych nawet przewyższył oczekiwania. Oceniono, że warsztat był dobrze przeprowadzony:

- ❖ Bardzo merytoryczny, super, że był feedback prowadzącej
- ❖ Dobrze się bawiłam
- ❖ Na warsztacie było sporo informacji teoretycznych, ale omówionych w praktyce
- ❖ Wartościowe i ciekawe zajęcia
- ❖ Dobra przestrzeń do pracy

Pojawiły się również głosy o nie do końca spełnionych oczekiwaniach np.:

- ❖ Liczyłam na to, że nauczę się, jak wykorzystywać opowieści w pracy z dziećmi w szczególności nad spektaklem, takich wiedzy i umiejętności mi zabrakło
- ❖ Zbyt mało zadań, za długi czas na opowieści, przydałoby się więcej ćwiczeń, a ograniczenie czasu historii

Organizacja warsztatu została oceniona bardzo dobrze:

- ❖ Warsztaty były zorganizowane bardzo dobrze, przebiegły bez zakłóceń. Panowała miła i przyjacielska atmosfera

- ❖ Wyczerpująca informacja i miejscu warsztatów, zakresie zajęć oraz prowadzących

Dodatkowe uwagi organizacyjne dotyczyły przerw, długości warsztatu czy kwestii spożywczych (np. brak cukru do herbaty). „Myślę, że warto skrócić przerwę obiadową, bo zbyt długa przerwa rozbiła z rytmu.”

➤ Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ Spróbuję tych metod do fajnej pracy z uczniami
- ❖ Jestem umocniona i zainspirowana, że potrafię opowiadać ciekawe historie
- ❖ Tą samą historię można opowiedzieć na wiele sposobów
- ❖ Wychodzę z myślą, że wciąż wiele muszę się nauczyć o budowaniu historii
- ❖ Opowieść zbliża – opowieść może być narzędziem do poznawania innych
- ❖ Wyniosę ćwiczenia koncentracji, ale też pobudzania kreatywności
- ❖ Muszę zacząć pisać!
- ❖ Warto snuć i tworzyć opowieści
- ❖ Dobrze, że tu byłam/Cieszę się, że uczestniczyłam
- ❖ Chciałabym z dziećmi pracować nad tworzeniem i kreowaniem opowieści, które są ich
- ❖ Wychodzę z niedosytem (niestety), warsztat nie do końca spełnił moje oczekiwania
- ❖ Wychodzę z niedosytem. Chciałabym jeszcze więcej
- ❖ Mam pomysł na biznes
- ❖ Warto słuchać ludzi i rozmawiać
- ❖ Chcę w poniedziałek na zajęciach przeprowadzić podobne warsztaty
- ❖ Jestem wzbogacona o kolejne umiejętności i historie
- ❖ Super byłoby zorganizować spotkanie integracyjne/sieciowanie, bo wielka wartość to też osoby uczestniczące i ich doświadczenia

2. TRENING KREATYWNOŚCI: DRAMA I IMPROWIZACJA

Warsztat dwudniowy odbył się 8.02.2025 oraz 8.03.2025 w Miejskim Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie”, wzięło w nim udział 25 osób. Prowadzący Przemysław Buksiński.

» Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Zdołałam mnóstwo inspiracji, narzędzi i praktyki, nowe metody
- ❖ Dowiedziałam się, jak pracują inne osoby
- ❖ Pogłębiłam wiedzę na temat budowania uważności
- ❖ Odkryłam pracę metodą improwizacji, w rozmowie i w ruchu
- ❖ Jak otworzyć się przed ludźmi
- ❖ Jak pracować z emocjami, wiele ćwiczeń ujawniających podświadome emocje, a także co wynoszę dla siebie z relacji z drugą osobą

- ❖ Dzięki tym ćwiczeniom będę mogła pracować z moją grupą nad wyrażaniem emocji
- ❖ Bardzo cenne przykłady ćwiczeń dramowych i improwizacyjnych do pracy z dziećmi
- ❖ Dużo użytecznej wiedzy do pracy z pacjentami
- ❖ Ćwiczenia pomocne do pracy z seniorami
- ❖ Nowe narzędzia do kreatywnych działań podczas prowadzenia warsztatów artystycznych
- ❖ Wynoszę radość tworzenia
- ❖ Nie ma głupich pomysłów - wszystko da się wykorzystać, ograć
- ❖ Ćwiczenia na uważność, koncentrację
- ❖ Ćwiczenia i zabawy ruchowe i zespołowe
- ❖ Ćwiczenia do pracy z dziećmi
- ❖ Zabawy i gry improwizacyjne
- ❖ Głowa, serce, biodra
- ❖ Zwracanie większej uwagi na komunikację
- ❖ Otwartość i brak zahamowań
- ❖ Otwarcie na innych, umiejętność wsłuchiwania się i czytania drugiej osoby

➤ W jaki sposób zdobyta wiedza i umiejętności przyda mi się w mojej pracy? Które narzędzia szczególnie wykorzystam?

- ❖ Wykorzystam podczas zajęć teatralnych z grupami uczniów/Wykorzystam większość ćwiczeń podczas warsztatów teatralnych
- ❖ Prowadzę koło teatralne, pomysł na dramę w szkole lub warsztaty dla nauczycieli
- ❖ Będę bardziej otwarty oraz będę mógł lepiej współpracować z ludźmi
- ❖ Wykorzystam jako zabawy i gry na zajęciach z języka obcego

- ❖ Narzędzia pomogą mi prowadzić grupy warsztatowe dla dzieci i młodzieży w gospodarstwie agroturystycznym i w szkole
- ❖ Każde ćwiczenie było bardzo wartościowe i cenne
- ❖ Ćwiczenia pomogą zintegrować grupę
- ❖ Użyję do budowania scen, ale też do pracy nad tekstami i recytacjami
- ❖ Wykorzystam wszystkie narzędzia, które wpływają na rozwój kreatywności

Osoby uczestniczące wymieniały również konkretne ćwiczenia, szczególnie dla nich przydatne, m.in.:

- ❖ Ćwiczenie „Drzewo” i akceptacja w dwóch zdaniach
- ❖ Wykorzystam w pracy z dziećmi na świetlicy szkolnej – najbardziej przydatne narzędzie to kwadrat uczuć i emocji
- ❖ Przyda mi się to do pracy w zakładzie poprawczym, szczególnie mapa z papieru, odszukiwanie się w przestrzeni i rozmowa z kwadracie uczuć
- ❖ Ćwiczenie stany skupienia i ćwiczenie na emocjach
- ❖ Ćwiczenia w parach oraz umiejętności storytellingu wykorzystam podczas warsztatów artystycznych

➤ Co było trudne w uczestnictwie w warsztacie? Co było wyzwaniem?

Najczęstszą trudnością wymienianą przez osoby uczestniczące było otwarcie się przed ludźmi, wystąpienie na forum grupy, przełamanie nieśmiałości, mówienie na głos i wyjście ze swojej strefy komfortu. Odgrywanie scenek przedstawianych w parach lub na forum dla niektórych osób było krępujące. Innym wyzwaniem było aktywne uczestniczenie podczas całego warsztatu, a także zachowanie skupienia i słuchanie partnera w odgrywaniu scenek.

Mimo trudności warsztat został oceniony bardzo dobrze. Dla większości osób odpowiedział na oczekiwania, dla części nawet przewyższył. „Warsztat bardzo spełnił moje oczekiwania. Jestem zachwycona i szczęśliwa”, „Było mega!” Część osób odpowiadało, że знаły prezentowane ćwiczenia, jednak cały warsztat był dla nich dobrym przypomnieniem i zabawą.

Organizacja warsztatu oceniana była również bardzo dobrze, w zasadzie bez większych zastrzeżeń oprócz pojedynczych głosów o zbyt długim czasie trwania warsztatu oraz o za małej sali. Podkreślano profesjonalizm organizacji warsztatu.

➤ Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ Chcę więcej takich zajęć!
- ❖ Chcę się dalej kształcić!
- ❖ Co mogę jeszcze zrobić by wykorzystać zdobytą wiedzę i przezwyciężyć wyzwania zawodowe
- ❖ Super się bawiłam, czuję pozytywne emocje
- ❖ Cieszę się, że przypominałam sobie o wielu ćwiczeniach impro, które uwielbiam
- ❖ Wychodzę z głową pełną pomysłów
- ❖ Kocham teatr!
- ❖ Wszystko można udoskonalić
- ❖ Kończę z pozytywnym niedosytem
- ❖ Spróbuję wykorzystać pokazane techniki w mojej pracy z dziećmi
- ❖ Drama może być pozytywna. Impro jest wspaniałe - potwierdziło mi się!
- ❖ Życie jest piękne
- ❖ Warto grać emocjami i pracować nad nimi
- ❖ Jestem zainspirowana i na pewno wykorzystam w najbliższych warsztatach
- ❖ Wszystko przede mną
- ❖ Warto było uczestniczyć – poznałam super ludzi i prowadzącego
- ❖ Wychodzę z inspiracją do dalszych działań
- ❖ Warto włączyć serce – to zwiększa wrażliwość

3. TEATR RUCHU

Warsztat dwudniowy odbył się 15.03.2025 oraz 12.04.2025 w Miejskim Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie”, wzięło w nim udział 20 osób. Prowadzący dr hab. Jacek Owczarek, prof. Akademii Muzycznej.

» Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Uważność i świadomość ruchu/większa uważność na swoje ciało w ruchu, świadomość jak zdrowo dbać o swoją postawę na co dzień
- ❖ Praca z ciałem, świadomość ciała i praca z improwizacją/ nauczyłam się nowego spojrzenia na improwizację i ruch
- ❖ Inne spojrzenie na wykorzystanie ruchu w codziennej pracy
- ❖ Ćwiczenie na koordynację
- ❖ Wiedza o kompozycji, frazie ruchowej i abstrakcji

- ❖ Jak poprawnie się ruszać, jak zrobić żeby dany ruch był ciekawy, jak opowiadać ruchem/ jak kreować ruch i nim opowiadać
- ❖ Nowe spojrzenie na ruch w teatrze
- ❖ Poprawiłam kondycję swoich ruchów
- ❖ Wiedza dotycząca rodzajów ruchu – nie wiedziałam wcześniej, że jest aż tyle możliwości
- ❖ Poznałam ciekawych ludzi

➤ W jaki sposób zdobyta wiedza i umiejętności przyda mi się w mojej pracy? Które narzędzia szczególnie wykorzystam?

Wiele osób odpowiedziało, że ćwiczenia koordynacyjne zrobiły na nich duże wrażenie, a także praca w parach, wykorzystująca improwizację i obserwację. Ważnym elementem okazały się również ćwiczenia pomagające rozluźnić ciało, pracować na różnych ruchomościach. Osoby uczestniczące wykorzystają zdobyte umiejętności i wiedzę głównie w pracy z dziećmi i młodzieżą:

- ❖ Do pracy z dziećmi przydadzą się ćwiczenia angażujące różne części ciała/ Bardzo dużo ciekawych pomysłów na ruch, wiele inspiracji
- ❖ Ćwiczenia m.in. 4 obecności, zakresy ruchu, tempo ruchu, relacja przestrzeń i podłoga
- ❖ Wykorzystam w pracy z grupami teatralnymi
- ❖ Wykorzystam w pracy szkolnej
- ❖ Wykorzystam w pracy z młodzieżą na kółku artystycznym
- ❖ Wiedza przyda mi się przy tworzeniu spektakli opartych na ruchu. Zdobyte informacje pomogą mi w budowaniu napięcia i przejść

➤ Co było trudne w uczestnictwie w warsztacie? Co było wyzwaniem?

Na pytanie o wyzwania najczęściej wymieniana była trudność przy ćwiczeniach koordynacyjnych oraz świadomość ciała (m.in. przenoszenie ruchu w różne części ciała,

sztywność ciała, niestandardowe ruchy ciała). Dla niektórych osób trudne było skoncentrowanie się zwłaszcza w drugiej części warsztatu. A także rozluźnienie się przy innych np. Podczas pracy w parach improwizacji.

Warsztat odpowiedział na oczekiwania osób uczestniczących i był bardzo inspirujący. Organizacja spotkania została oceniona bardzo dobrze. „Warsztaty przeprowadzone w doskonałej atmosferze, rzeczowe, prowadzenie merytoryczne, empatyczne”. Jedyną uwagą było zwrócenie uwagi na punktualność: „Poprawiłabym harmonogram. Byłoby super zaczynać punktualnie i nie wydłużać niepotrzebnie przerw/ punktualne rozpoczęcie spotkań, szanowanie czasu innych”

➤ Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ W tańcu każdy jest piękny
- ❖ Ruch wypływa z gestu, emocji i ciała
- ❖ Uważam, że ćwiczenia przedstawione podczas warsztatu można wykorzystać również na zajęciach plastycznych
- ❖ Ćwiczenie koordynacji i zgranie półkul mózgowych jest trudne
- ❖ Wychodzę z radością w sercu
- ❖ Improwizacja jest bardzo rozwijająca
- ❖ Wychodzę wzbogacona i bardzo zadowolona
- ❖ Chętnie wrócę na spotkanie o podobnej tematyce
- ❖ Mam większą świadomość i uważność na siebie i drugiego człowieka w relacji
- ❖ Taniec ma działanie terapeutyczne
- ❖ Mimo własnych ograniczeń, zaburzonej koordynacji, nastawiłam się na myślenie: mogę, potrafię!
- ❖ Jestem zadowolona i zafascynowana tematem ruchu
- ❖ Mam wdzięczność i zainspirowanie do pracy z grupą

- ❖ Wychodzę z niedosytem i nadzieją na powtórzenie warsztatu
- ❖ Wiele muszę poprawić i pracować nad ciałem

4. MASKA W TEATRZE I W ŻYCIU

Warsztat trzydniowy odbył się w piątek 28.03.2025 (godziny popołudniowe) oraz w soboty 29.03.2025 i 5.04.2025 w Galerii Ateneum, wzięło w nim udział 18 osób. Prowadzące: Anna Nowak, Barbara Trela-Szyma, Monika Filipowicz.

➤ Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Umiejętności tworzenia masek i odlewów, różnorodne techniki ich powstawania (np. z gipsu) i zdobienia
- ❖ Tworzenia postaci przy użyciu maski/ Jak animować i interpretować maskę
- ❖ Wyrażania swoich przemyśleń i emocji przy użyciu maski/ Ekspresja podczas gry w masce

- ❖ Podstaw ruchu w masce (np. etapy pracy ciałem, zatrzymanie pozy, automatyzacji ruchu itd.)
- ❖ Ćwiczenia aktorskie z maską. Umiejętność odgrywania scen grupowych i solowych w masce
- ❖ Jak wykorzystać maskę artystycznie i terapeutycznie/ Jak otworzyć osoby w grupie
- ❖ Pomysły na zajęcia dla uczniów, młodzieży, grup artystycznych i teatralnych/ W pracy pedagoga i terapeuty
- ❖ Pomysły na bardzo twórczą pracę z dziećmi/ Wiedzę dotyczącą prowadzenia działań kreatywnych z młodzieżą
- ❖ Wszystkie informacje, zarówno te praktyczne, jak i sposób prowadzenia warsztatów były dla mnie bardzo wartościowe. Piękna różnorodność uczestników!
- ❖ Technik relaksacyjnych (np. masaż dźwiękiem), ćwiczeń teatralnych, kreatywnych
- ❖ Poczucie, że praca z ciałem i maską jest możliwa dla każdego

➤ W jaki sposób zdobyta wiedza i umiejętności przyda mi się w mojej pracy? Które narzędzia szczególnie wykorzystam?

- ❖ Poszerzę mój warsztat pracy z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi
- ❖ Wykorzystam do tworzenia programów arteterapeutycznych a także do pracy w grupie teatralnej
- ❖ Prowadzę warsztaty teatralne i wykorzystam też w pracy z uczniami na języku polskim (np. do interpretowania lektur)
- ❖ Szczególnie wykorzystam ćwiczenia rozluźniające, integrujące grupę i dotyczące świadomości ciała, a także elementy interpretacji i relaksacji
- ❖ Tworzenie masek i opowiadanie maską jest doskonałym pomysłem na zajęcia w grupie teatralnej przy tworzeniu nowych scenariuszy
- ❖ Poszczególne etapy związane z powtarzaniem mogą posłużyć jako ciekawe formy rozgrzewki

- ❖ Etiudy i pracę z głosem
- ❖ Wykorzystam maski jako sposób na przedstawienia siebie/ Wykorzystam pracę z maską np. jak widzę siebie i jak widzą mnie inni
- ❖ Wykorzystam techniki odlewów i gry w masce
- ❖ Opowiadanie historii maską i interpretacja cudzych masek
- ❖ Tworzenie maski jako elementu scenicznego

➤ Co było trudne w uczestnictwie w warsztacie? Co było wyzwaniem?

Na pytanie o trudności wiele osób odpowiedziało, że nie miało z niczym problemu. „Atmosfera i życzliwość grupy sprawiły, że nie czułam tremy ani skrępowania”. Poniżej najczęściej wymieniane wyzwania:

- ❖ Publiczne występowanie/ Otwarcie się przed grupą przygotowując i opowiadając o masce
- ❖ Praca plastyczna
- ❖ Prezentowanie maski na sobie, ruch w masce, wcielenie się w postać
- ❖ Połączenie całego ciała w ruchu, kiedy mam na twarzy maskę/ Płynny ruch oraz granie z emocją maski
- ❖ Zdążyć w czasie np. z robieniem maski lub znalezieniem podkładu muzycznego ilustrującego prezentację
- ❖ Trudne było dokonanie wyboru jak przedstawić swoją maskę w połączeniu z ruchem i muzyką
- ❖ Zmęczenie, trudność ze skupieniem przez wielość zadań
- ❖ Kontakt fizyczny
- ❖ Przydałoby się miejsce do prac plastycznych na stole, nie na podłodze, dla mnie było to dość uciążliwe
- ❖ Podczas etiud zastosować oświetlenie punktowe

Warsztaty przez wszystkie osoby zostały ocenione jako ciekawe, atrakcyjne, poprowadzone na bardzo wysokim poziomie. Dla wielu osób przerosły ich oczekiwania, odpowiedziały na potrzeby, były dostosowane do poziomu osób uczestniczących, pozostawiły też niedosyt. Pojawiły się powtarzające się głosy, że warsztaty mogłyby być jeszcze dłuższe (nawet weekendowe). Wiele osób komunikowało, że z chęcią wróci na kolejne podobne warsztaty. Poniżej kilka dodatkowych głosów:

- ❖ Był to bardzo owocny dla mnie czas
- ❖ Dobre tempo, kolejne ćwiczenia przygotowywały do zadań aktorskich
- ❖ Super merytoryczne i energetyczne warsztaty
- ❖ Świetne połączenie różnych form aktywności i duża ilość informacji praktycznych
- ❖ Organizacja jest świetna. Zostałam poinformowana o przygotowaniu się do warsztatu (strój). Były wszystkie potrzebne materiały

➤ Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ Mam wdzięczność za zajęcia i zdobytą wiedzę
- ❖ Odnalezienie innego „ja”/ Poczułam się ożywiona
- ❖ Otwarty umysł
- ❖ Poznałam własne możliwości
- ❖ Dobrze jest rozwijać swoje umiejętności ruchowe i teatralne
- ❖ Narzędzia, radość, dobra zabawa, jak poradzić sobie ze stresem
- ❖ Inspiracje, przyjemna atmosfera, którą wprowadziła prowadząca
- ❖ Można wyrazić siebie i zrobić wielkie COŚ z niczego/ Gra z maską jest super, maska pozwala się odsłonić
- ❖ Wartościowy czas i ćwiczenia można zrobić niewielkim nakładem środków
- ❖ Maską jest dobrym sposobem na wyrażanie uczuć

- ❖ Maska to fantastyczne narzędzie do pracy z młodymi ludźmi i nie tylko
- ❖ Jestem zainspirowana do wprowadzenia takich działań w swojej pracy
- ❖ Pozytywnie natchniona do tworzenia nowych warsztatów/ Pełna inspiracji i chęci działania
- ❖ Z pomocą maski można poruszyć ważne społeczne tematy
- ❖ To jest to co chcę robić!/ Z radosną myślą grania w teatrze!

5. PROWADZENIE DZIECIĘCEJ GRUPY TEATRALNEJ

Warsztat odbył się 26.04.2025 roku w Galerii Ateneum, wzięło w nim udział 17 osób. Prowadząca Agnieszka Słomka.

➤ Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Metody i konkretne narzędzia tworzenia spektaklu dziecięcego/ Wiele cennych propozycji ćwiczeń, zagadnień, działań
- ❖ Zobaczyłam, jaka jest różnorodność zagadnień w prezentowanym temacie/ Poznałam różne techniki tworzenia spektaklu
- ❖ Nowe spojrzenie na budowanie i odgrywane scenki i budowanie scenariusza
- ❖ Improwizacja z wykorzystaniem treści baśni/ Sposoby prowadzenia improwizowanych historii
- ❖ Umiejętność podążania za potrzebami grupy, uważność na grupę, szczególnie na zajęciach z dziećmi i angażowanie pomysłów dzieci we wspólnej pracy
- ❖ Metody na integrację grupy i na poznanie jej potrzeb i nastrojów. sposoby na budowanie scen zaskakujących

➤ W jaki sposób zdobyta wiedza i umiejętności przyda mi się w mojej pracy? Które narzędzia szczególnie wykorzystam?

- ❖ Wszystkie metody chciałabym wykorzystać w swojej pracy, nie tylko podczas tworzenia spektakli, ale w codziennej pracy z dziećmi
- ❖ W pierwszej kolejności wykorzystam gry integracyjne i zabawy ruchowe

Wymieniano również konkretne ćwiczenia, m.in. karteczki i różne koncepcje/metody wykorzystania ich, tworzenie improwizowanych historii, sposoby tworzenia scenariusza, rozbudowany proces twórczy, grupy ekspertów, ćwiczenia na koncentrację uwagi, np. z piłeczką.

➤ Co było trudne w uczestnictwie w warsztacie? Co było wyzwaniem?

Grupa była podzielona w tym względzie. Część osób nie miała żadnych trudności w uczestnictwie. Podobna ilość osób wręcz przeciwnie. Wymieniane były głównie trudności z pokonywaniem swoich barier, nieśmiałości, a nawet wstyd podczas publicznych występów

i w pracy z nową grupą osób (przełamanie lodów w nowej grupie, otwieranie się na grupę). Dla niektórych trudności okazało się również improwizowanie oraz odgrywanie ról.

Warsztat został bardzo dobrze oceniony, dla części osób nawet znacznie przewyższył oczekiwania:

- ❖ Bardzo bogaty warsztat, wspaniała atmosfera, wszystkie formy były ciekawe, przewyższył oczekiwania

- ❖ Poznałam wiele technik teatralnych. Dużo materiałów, ciekawe ćwiczenia i dużo zaskoczeń

Organizacja również została oceniona pozytywnie, dodano jednak poniższe uwagi i komentarze:

- ❖ Organizacja super, jedynie przydałaby się większa ilość krzeseł dla osób, które nie mogą siedzieć na podłodze

- ❖ Wszystko dobrze, choć na przyszłość dobrze byłoby znaleźć sposób na spóźnialskich

➤ Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ Mam poczucie wspólnoty

- ❖ Super energia, inspiracja, nowa wiedza

- ❖ Mam chęć do improwizacji

- ❖ Da się wszystko zrobić!

- ❖ Chciałabym warsztat nawet 2-3 dniowy

- ❖ Bądź ciekawy i zaciekawiaj innych

- ❖ Teatr uczy, bawi i rozwiązuje problemy

- ❖ Improwizacja jest super, tworzy wiele zabawnych sytuacji i jest angażująca

- ❖ Jestem zachwycona, mam dużo nowych umiejętności

- ❖ Warto było uczestniczyć/ Wrócę po więcej!

- ❖ Będę uczestniczyła w kolejnych warsztatach
- ❖ Pozytywna energia mnie rozsadza
- ❖ Warto wykorzystywać formę improwizacji na zajęciach z dziećmi, podążać za ich wyobraźnia
- ❖ Mam jeszcze wiele do nauczenia się
- ❖ Warsztaty były intensywne i mam w głowie chaos, muszę wszystko przeanalizować na spokojnie
- ❖ Super zaangażowane warsztaty, chce więcej
- ❖ Bądź kreatywny i otwarty na nowe
- ❖ Warto było uczestniczyć i wyjść z wiedzą, którą na nich zdobyłem

6. PRACA NAD ROLĄ

Warsztaty wyjazdowe obejmujące dwa weekendy odbyły się w dniach 23-25.05.2025, wzięło w nich udział 19 osób i 6-8.06.2025 w Jaworzynce, wzięło w nich udział 17 osób. Prowadzący Katarzyna Prudło i Grzegorz Eckert. Były to warsztaty szczególne, gdyż odbywały się w innym niż pozostałe warsztaty kontekście. Dłuższy wyjazd w plener pozwolił osobom uczestniczącym odciąć się od codzienności i w pełni skupić na pracy i procesie grupowym.

➤ Co wartościowego zdobyłam/łem uczestnicząc w warsztacie/ Czego się nauczyłam/łem?

- ❖ Cenne doświadczenie pracy grupowej z interesującą grupą i prowadzącymi. Rozszerzenie świadomości czym jest teatr i z jak wielu "okruchów" oraz żmudnej ich obróbki się składa
- ❖ Dużo przydatnych ćwiczeń do pracy nad rolą i przy tworzeniu teatru. Inspiracje do wykorzystania tego wszystkiego na innych polach
- ❖ Wiedza, doświadczenie i inspiracje, konkretne narzędzia, mnóstwo ciekawych zabaw i ćwiczeń (np. Ćwiczenia ruchowe, ćwiczenia na uważność)
- ❖ Praca nad rolą, tekstem, jego interpretacją, świadomość sceniczna, odwaga w proponowaniu rozwiązań teatralnych/ Wprowadzenie do roli, wprowadzenie statystów
- ❖ Budowanie scen z krótkich scenek/ dialogów/ Koncept pracy z grupą prostymi, krótkimi tekstami i granie formą
- ❖ Jak budować sceny na podstawie danego tekstu tak, aby były ciekawe, a często nawet zaskakujące.
- ❖ Inne spojrzenie na przygotowanie do roli/ Inne spojrzenie na budowanie scen w szczególności zbiorowych
- ❖ Nowy sposób uczenia się na pamięć, otwartość na zmiany i gwałtowne zwroty akcji, przedkładanie procesu nad efekt
- ❖ Jak pracować z grupą nad spektaklem, budować sceny, wykorzystywać procesy grupowe, angażować uczestników/ Bazowanie na pomysłach uczestników i wspólne tworzenie teatru
- ❖ Różne sposoby uczenia się teatru

- ❖ Odwagi do próbowania nowych rzeczy
- ❖ Nauczyłem się lepszej pracy w grupie
- ❖ Patrzenia w głąb siebie
- ❖ Poznałam wspaniałych ludzi (uczestników i prowadzących). Warsztaty stały się źródłem inspiracji

➤ W jaki sposób zdobyta wiedza i umiejętności przyda mi się w mojej pracy? Które narzędzia szczególnie wykorzystam?

- ❖ Wykorzystam wszystko! Od podstawowych ćwiczeń rozgrzewkowych, dykcyjnych po improwizacyjne do budowania etiud teatralnych opartych na tekście albo formie
- ❖ Ćwiczenia na uważność, współpracę i chodzenie za głosem, oddechowe i relaksacyjne, mnemotechniczne, artykulacyjne, rozgrzewki ruchowe, ćwiczenia przy muzyce
- ❖ Ruchowe formy do wykorzystania w spektaklach
- ❖ Wykorzystam na co dzień w pracy z dziećmi oraz podczas pracy nad spektaklem
- ❖ Wykorzystam wszystkie narzędzia do pracy z moją grupą/kołem teatralnym
- ❖ W swojej pracy na pewno wykorzystam nieoczywiste pomysły na sceny. Przydatne też będą ćwiczenia podprowadzające do konkretnych zadań
- ❖ Praca nad scenariuszem i zaangażowanie całej grupy
- ❖ Wykorzystam na warsztatach z improwizacji
- ❖ Jak z bardzo krótkich dialogów zrobić fajne działania i scenki

➤ Co było trudne w uczestnictwie w warsztacie? Co było wyzwaniem?

Udzielone odpowiedzi znowu pokazują pewien podział między osobami bardziej i mniej zaawansowanymi. Dla niektórych współpraca tego typu nie była wyzwaniem („Atmosfera była tak wspaniała, że wszystko było łatwe”), inni wymieniali swoje trudności:

- ❖ Wyluzowanie się i wsłuchanie w siebie bez autokrytyka
- ❖ Przełamanie się by występować
- ❖ Trudno mi pracować z osobami, które nie są nastawione na otwarcie się i potrzebują dużo czasu na wejście w proces/role/zadanie
- ❖ Zmiany na scenie, abstrakcyjność dialogów, ale jednocześnie potem zostałam bezboleśnie przez to przeprowadzona
- ❖ Długość warsztatów – pracuję w dwóch miejscach i byłam fizycznie zmęczona w sobotę
- ❖ Momentami intensywność zajęć i dość napięty harmonogram, ale też miałam świadomość, gdzie i w jakim celu jadę.
- ❖ Czasami intensywność pracy, trudności z intensywną koncentracją na dłużej
- ❖ Uczenie się tekstu na pamięć

➤ Czy warsztat spełnił moje oczekiwania?

Przez wszystkie osoby warsztat został oceniony bardzo wysoko i odpowiedział na oczekiwania, a nawet je przewyższył. Kilka odpowiedzi poniżej:

- ❖ Spełnił moje oczekiwania i jednocześnie wzbudził nadzieję na kontynuację
- ❖ Nawet więcej. Zdarzyło się dużo rzeczy, o których nawet nie myślałam, że będą
- ❖ Na początku trudno było mi wejść w sposób pracy reżysera (nie szybki, refleksyjny, taki trochę tryb „ślimaka” obserwatora), ale po czasie bardzo doceniam wiedzę, wizję i świadomość celu

Organizacja warsztatu wyjazdowego od strony merytorycznej nie dostała większych uwag. Komentarze dotyczyły głównie kwestii logistyczno-lokalowych:

- ❖ Organizacja bardzo dobra. Wolałabym tylko trochę inną miejscówkę, bo otoczenie piękne, ale poziom pensjonatu trudny do przełknięcia (tzn. pokoje) Wolałabym dopłacić trochę, ale mieć warunki na miarę XXI wieku, jeśli rzeczywiście mam odpocząć na wyjeździe
- ❖ Organizacja super, jedynie łazienki były słabym punktem tego wyjazdu

- ❖ Miejscówka – nie przeszkadzały mi niedogodności (było dobre jedzenie), ale przydałaby się lepsza sala na warsztaty z lepszym oświetleniem
- ❖ Warto uwzględnić czas prywatny i uwzględnienie przerw, których jednak należy przestrzegać. Proponuje też, żeby w kole każdy miał szansę się wypowiedzieć
- ❖ Dla mnie można było jeszcze trochę przedłużyć o 2-3 godziny
- ❖ Bardzo doceniam zaangażowanie tak prowadzących warsztaty, jak i osób dbających o sprawy organizacyjne, od podziału na pokoje noclegowe po respektowanie naszych potrzeb żywieniowych
- ❖ Bardzo dobrze oceniam, czułam się zaopiekowana

➤ Z jaką myślą wychodzę ze spotkania?

- ❖ Wychodzę z przemyśleniami na temat własnej pracy/ Jeszcze wiele pracy przede mną
- ❖ Każdy proces wymaga czasu
- ❖ Teatr może być narzędziem do pracy nad sobą
- ❖ Wdzięczność, radość, energia, nadzieja (na kontynuację)
- ❖ Jestem zachwycona udziałem w projekcie. Wyjazd był świetny i wspólna praca też
- ❖ Chcę więcej, było cudownie pod każdym względem
- ❖ Potrzebuję kontynuacji w istniejącej grupie
- ❖ Wychodzę z ciekawością co dalej
- ❖ Chcę więcej i chce zdobywać dalsze umiejętności i dzielić się nimi z innymi
- ❖ Życie jest śmiałą przygodą albo niczym

EWALUACJA KONSULTACJI

Konsultacje w ramach projektu ReFORMA były to indywidualne spotkania tutoringowe dla osób, które chciały przepracować konkretny pomysł na działanie teatralne inspirowane projektem i wdrożyć go w swojej placówce. Z konsultacji, w ciągu dwóch lat trwania projektu, skorzystało 16 osób dorosłych (nauczycieli/prowadzących zajęcia teatralne) oraz ich podopieczni. Były to osoby uczestniczące w warsztatach w ramach ReFORMY. Dopasowanie osoby prowadzącej i podopiecznej zależało od tematyki projektu konsultacyjnego oraz od ogólnej dyspozycyjności osób. Konsultacje odbywały się stacjonarnie, często w placówce osoby podopiecznej albo online.

Profil osób korzystających z konsultacji i działania tutoringowe

W 2024 roku łącznie odbyło się 36 spotkań – konsultacji, w których wzięło udział 14 liderów (nauczycielek/instruktorów/terapeutek). Było to więcej niż pierwotnie zakładał projekt, jednak ze względu na duże zainteresowanie tą formą pracy, organizatorki zdecydowały się przyjąć wszystkie chętne osoby. Konsultacje prowadziły pracowniczki Działu Edukacji (w ramach oddelegowania) oraz osoby spoza placówki wyspecjalizowane w danych dziedzinach. W 2024 roku były to następujące współprace:

1. prof. Krzysztof Grębski: konsultacje z Ewą Szymańską-Kierszniok – nauczycielką z Zespołu Szkół Specjalnych nr 9 Jastrzębiego Zdroju przygotowującą spektakl teatru przedmiotowego,
2. dr Edyta Nieduziak: konsultacje z Natalią Dudek – terapeutką WTZ PSONI Koło, związane z założeniem i prowadzeniem teatru z osobami z niepełnosprawnością intelektualną,

3. Izabela Karwot: konsultacje związane z prowadzeniem amatorskiego teatru dziecięcego w Centrum Kultury Zamek w Toszku i w Szkole Podstawowej nr 1 w Toszku (Weronika Rolnik) i międzypokoleniowego zespołu teatralnego działającego w ramach ZHP Katowice (Małgorzata Langosz)
4. Beata Kupisz: wsparcie nauczycielki prowadzącej teatr w Szkole Podstawowej w Gostyni (Zuzanna Grobner) oraz nauczycielki w Przedszkolu nr 6 w Siemianowicach Śląskich (Marzena Otawa),
5. Kuba Kapral: konsultacje dotyczące pracy nad scenariuszem spektaklu, w których udział wzięły instruktorki Mysłowickiego Ośrodka Kultury (Barbara Wójcik-Wiktorowicz) i Młodzieżowego Domu Kultury nr 1 w Tychach (Dominika Kołodziejczyk)
6. Aleksandra Rajska: konsultacje dotyczące prowadzenia warsztatów teatralno-rozwojowych adresowanych do dorosłych (Anna Kwiatkowska)
7. mjr Adam Szymura: konsultacje wspierające Grażynę Daniel rozpoczynającą pracę teatralną w zakładzie karnym,
8. Beata Zawiślak: konsultacje dla Katarzyny Koziorowskiej – nauczycielki ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Mierzęcicach z zakresu pracy nad spektaklem,
9. Dagmara Żabska: konsultacje dotyczące technologii teatru lalek: wybór sprzętu, który można wykorzystać w przestrzeni szkolnej, dostosowanie form do pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami, wsparcie przy tworzeniu projekcji za pomocą rzutnika pisma, w konsultacjach wzięły udział pracowniczki Działu Edukacji Teatru, które prowadziły warsztaty teatralne z dziećmi z SOSW dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Dąbrowie Górniczej.
10. Anna Nowak: konsultacje dla nauczycielki akademickiej i jej 20 studentów Pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej z zakresu wspierania samooceny dzieci poprzez działania teatralne.
11. Karolina Kowal: konsultacje dla nauczycielki akademickiej i 5 studentów pedagogiki z zakresu tworzenia kostiumu teatralnego.

Większość osób uczestniczących w konsultacjach w 2024 roku zadeklarowała chęć kontynuacji w 2025 roku i dokończenia rozpoczętych w 2024 roku własnych inicjatyw tj.

autorskie spektakle czy warsztaty. Tylko dwóch ekspertów nie przedłużyło konsultacji ze względu na brak wyraźnych potrzeb kontynuacji. W 2025 roku do tej grupy dołączyły jeszcze cztery osoby: Były to następujące współprace:

1. Karolina Kowal: konsultacje dotyczące wprowadzania różnorodnych metod teatralnych podczas zajęć artystycznych w domu kultury (połączenie plastyki, ruchu, słowa, muzyki, tworzenie małych przedstawień artystycznych) – konsultacja ostatecznie przerwana z powodu niemożności ustalenia dogodnego harmonogramu współpracy

2. Anna Nowak: konsultacje z Sylwią Serafin-Pazdygą pracującą w Szkole Podstawowej nr 1 w Krupskim Młynie. Konsultacje dotyczyły doskonalenia warsztatu teatralnego pod kątem prowadzenia dziecięco-młodzieżowych grup teatralnych. A także konsultacje z Emilią Fels dotyczące reżyserii scen w konwencji teatru ruchu i przygotowania spektaklu jasełkowego.

3. Izabela Karwot: konsultacje z Anetą Bokuniewicz dotyczące prowadzenia amatorskiej grupy teatralnej.

ROLA EKSPERTÓW

Wszystkie osoby uczestniczące w konsultacjach, które ukończyły zamierzony cykl oceniły bardzo wysoko proces twórczy i relację z osobą ekspercką. Forma indywidualnych spotkań z ekspertem/ekspertką okazała się być bardzo pomocna i inspirująca. Wielu osobom udało się przejść przez cały proces do zamierzonego celu, np. wystawienia przedstawienia w swojej placówce, stworzenia scenariusza itp. Spotkania z ekspertami odbywały się stacjonarnie (często w miejscu pracy osoby podopiecznej i z jej grupą) albo online. Zazwyczaj w 2024 roku były to 2-5 spotkań na osobę, każde około 1-3 godzinne. Kontynuacje w 2025 roku dla wielu osób wyglądały podobnie, dla niektórych były bardziej intensywne (nawet do sześciu spotkań lub dłuższe jednorazowe spotkania). Formuła spotkań online uzupełniona bezpośrednimi spotkaniami była dobrym rozwiązaniem. Choć w ocenach współpracy podkreślano, że spotkania na żywo wnoszą więcej w proces. Wysoko oceniane były spotkania w miejscu pracy osoby podopiecznej, gdzie eksperci mogli poznać realia i warunki pracy, grupę, z którą podopieczne pracują, a także zaobserwować konteksty i wyzwania z bardziej obiektywnego punktu widzenia.

Pomoc eksperta/ekspertki doceniana była z wielu powodów, m.in.:

- Zachęca do **samodzielności** – szukania i rozwijania samemu koncepcji i warsztatu pracy. Otwiera na bardziej zdecydowane i samodzielne podejmowanie decyzji i głębsze szukanie rozwiązań, a także wykorzystywanie intuicji. Jedna z ekspertek tak opisuje współpracę: „Pozostawiałam przestrzeń na samodzielne eksperymenty i wprowadzanie własnych pomysłów, co sprzyjało wzmocnieniu jej pewności siebie i rozwijaniu kompetencji zawodowych”.
- Daje możliwość autokorekty i **refleksji pod czujnym okiem** mentorskim i w bezpiecznych okolicznościach.
- Wiedza ekspercka była dostępna i wykorzystywana **bezpośrednio w działaniu**, np. jako szeroko rozumiana pomoc merytoryczna, reżyserska i organizacyjna w tworzeniu spektaklu.
- Daje wsparcie i obecność na **różnych etapach procesu**. Wspólna praca na „żywym” i dynamicznie zmieniającym się „organizmie”.
- Pomaga zrozumieć trudne procesy, a także daje poczucie wysłuchania, **przezwyciężania razem trudności** („nie jestem z tym sama”). Wyjaśnia realia pracy, daje rozwiązania, np. wsparcie wiedzą formalną o specyfice zakładów karnych, poszerzenie perspektyw myślowych w zakresie pracy teatru w izolacji.
- Daje praktyczne doświadczenia, jak radzić sobie z **procesami grupowymi**, np. scalanie grupy, budowanie poczucia odpowiedzialności za proces twórczy, techniczne przygotowanie uczestników do występów
- **Obserwator z boku**, patrzy na daną grupę z zewnątrz i widzi, czego brakuje, gdzie są zastoje, a gdzie jest potencjał. Pozwala wyjść z zastanych schematów pracy.
- **Porządkuje i usprawnia** proces dydaktyczny i artystyczny. Często osoby biorące udział w szkoleniach czy warsztatach zbierają dużo narzędzi jednak nie zawsze potrafią je wykorzystać w praktyce. Ekspert pomaga wyselekcjonować i dopasować logiczne zestawienie lub pod dane środowisko grupy. Nie zawsze potrzebne jest wykorzystanie wszystkich dostępnych narzędzi, czasem wystarczy odpowiednio zgłębić i przepracować kilka wybranych.
- **Koryguje** braki w warsztacie osoby podopiecznej – pomoc w dostosowaniu narzędzi do danej grupy wiekowej lub specjalnych potrzeb grupy (np. osoby z niepełnosprawnościami, osoby w zakładach karnych, dzieci a dorastająca młodzież)

→ **Inspiruje i zaciekawia** na nowo – osoba z zewnątrz widzi inaczej, może wydobyć kreatywność i zapał grupy, którego podopieczna nie zauważała po wielu latach pracy. Daje nowe podejście, inspiracje i poszukiwania (w formie praktyk lub dodatkowych materiałów dydaktycznych), przepracowanie zastanych schematów współpracy.

→ **Sprawczość** osoby prowadzącej to siła dla podopiecznych następnie przekazywana na kolejne osoby. Jedna z uczestniczek konsultacji opowiedziała, że nastolatki z jej koła teatralnego zainspirowane spotkaniami z ekspertem same zaczęły wdrażać swoje pomysły, utalentowane plastycznie zrobiły scenę i na świetlicy zaprezentowały mini przedstawienie.

Osoby, które kontynuowały swoje konsultacje w 2025 roku podkreślały, że był to odpowiedni okres (całoroczny), aby wejść w kreatywny proces i dopracować jego elementy. Cennym pomysłem koordynatorek projektu na przyszłe edycje jest wzbogacenie programu o 2-3 spotkania dla wszystkich osób biorących udział w konsultacjach. Mogłyby one wymienić się między sobą doświadczeniami z procesów tutoringowych i uczyć się od siebie nawzajem. A także wspierać, bo okazuje się, że część trudności, jakie napotykają na swojej drodze pojawia się u innych, zatem pewnego rodzaju grupa wsparcia, która może podzielić się rozwiązaniami. Pojawił się też pomysł zainaugurowania festiwalu teatralnego, na którym osoby uczestniczące w konsultacjach lub warsztatach mogłyby pokazać efekty swojej pracy.

PODSUMOWANIE PROJEKTU ReFORMA

W dniu 20 września 2025 roku odbyło się spotkanie podsumowujące dwuletni projekt ReFORMA organizowane przez Śląski Teatr Lalki i Aktora Ateneum oraz Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach. Spotkanie odbyło się w Miejskim Domu Kultury „Koszutka” – filia „Dąb”, ul. Krzyżowa 1 w Katowicach. Program spotkania składał się z trzech części:

CZĘŚĆ 1: PREZENTACJA PROJEKTU, PREMIERA PUBLIKACJI, RELACJE UCZESTNIKÓW

W tej części odbyły się m.in. panele dyskusyjne dotyczące wykorzystywania pedagogiki teatru w różnych kontekstach edukacyjnych:

→ Teatr na zajęciach języka polskiego? – refleksje polonistek, które łączy miłość do teatru i dzieli ponad dwadzieścia lat doświadczenia w pracy dydaktycznej. Udział wezmą: Julia Gleń (studentka III roku filologii polskiej o specjalności nauczycielskiej, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Jolanta Tinel-Bańczyk (XIV LO Katowice), Edyta Nieduziak (Uniwersytet Śląski)

→ (Nie)pełnosprawny uczestnik zajęć – o przywracaniu sprawczości poprzez teatr. Dyskusja z udziałem: Agaty Ociepy (DPS Częstochowa), Natalii Dudek (WTZ PSONI Koło, Piekary Śląskie) i Karoliny Kowal (ŚTLiA Ateneum)

→ Zawsze można inaczej – prowadzenie grupy teatralnej jako proces. Dyskusja z udziałem Barbary Wójcik-Wiktorowicz (MOK Mysłowice), Małgorzaty Langosz (ZHP Hufiec Katowice), Dominiki Kołodziejczyk (MDK nr 1 Tychy), Agnieszki Kolanowskiej (SCKM Kraków) i Anny Nowak (ŚTLiA Ateneum)

Efektom i podsumowaniem projektu była publikacja „ReFORMA Inspiracje dla miłośników pedagogiki teatru i edukacji teatralnej”. Tak o publikacji pisze koordynatorka projektu Anna Nowak: Opracowanie stanowi zaledwie wycinek tego, co się wydarzyło w trakcie dwóch lat realizacji projektu. To był bardzo owocny czas, dlatego też zależało nam, żeby utrwalić chociaż garść narzędzi i dobrych praktyk, o jakich była mowa. Publikacja złożona jest z dwóch części – pierwszą stanowią opisy dobrych praktyk nauczycieli i animatorów kultury z województwa śląskiego, które zostały zaprezentowane podczas Festiwalu Edukacyjnego Teatr zmienia! Autorzy tych tekstów podzielili się swoimi doświadczeniami związanymi z wykorzystywaniem pedagogiki teatru: zarówno w zakresie rozwoju osobistego i artystycznego uczestników działań, jak i społeczności lokalnej, w jakiej funkcjonuje zespół teatralny. Znajdziecie tam ciekawe pomysły na to, jak wykorzystywać teatr do pracy z różnymi grupami wiekowymi (w tym także z osobami z niepełnosprawnościami), jak łączyć

działania artystyczne z szeroko rozumianym rozwojem osobistym, czy też jak opowiadać lokalne historie na scenie. W drugiej części zamieszczone zostały opisy wybranych ćwiczeń i zadań, do których zaprosiliśmy osoby uczestniczące w warsztatach. Znalazły się tu m.in. podpowiedzi, jak tworzyć teatr z użyciem przedmiotów codziennego użytku, jak rozwijać wyobraźnię, bawiąc się ruchem, słowem, światłem i plastyką na scenie, czy wreszcie jak integrować grupę i zadbać o dobrostan zarówno uczestników, jak i prowadzących.

CZĘŚĆ 2: PROJEKT SIĘ KOŃCZY I CO DALEJ? WSPÓLNIE PLANUJEMY KOLEJNĄ EDYCJĘ ReFORMY – warsztat badawczy dla zainteresowanych udziałem w działaniach z zakresu edukacji teatralnej. Prowadzenie: Aleksandra Gorzelik (Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM”, Katowice), Anna Nowak i Karolina Kowal (ŚTLiA Ateneum)

CZĘŚĆ 3: ZAINSPIRUJ SIĘ! WARSZTATY PROWADZONE PRZEZ UCZESTNIKÓW PROJEKTU ReFORMA

→ Trójgłowy potwór – warsztat łączący elementy dramy, pracy z maską i emocjami, który można wykorzystać do działań integracyjnych. Prowadzenie: Agata Ociepa

→ Tak, zrobmy to! – wykorzystanie improwizacji teatralnej do rozwijania wyobraźni, otwartości i spontaniczności uczestników. Prowadzenie: Dominika Kołodziejczyk i Natalia Dudek

→ Ale cyrk! – wprowadzenie w przygodę z pedagogiką cyrku. Podczas warsztatów będziemy odkrywać tajniki żonglowania chusteczkami, kręcenia talerzykami, posługiwania się flowerstickiem oraz poi. Nauka dyscyplin cyrkowych wspiera koordynację ruchową, rozwija pamięć ruchową – przez systematyczne powtarzanie i doskonalenie sekwencji. Uczy współpracy, kreatywności, kształtuje cierpliwość oraz buduje pewność siebie. Prowadzenie: Agnieszka Kolanowska

→ Jak to ugryźć? – metodyka prowadzenia grupy teatralnej. Praktyczny poradnik, dla tych, co chcą prowadzić teatr w szkole lub innej placówce. Prowadzenie: Aneta Antosiak

Spotkanie zgromadziło publiczność liczącą około 50 osób. Głównie były to osoby, które w różny sposób uczestniczyły w projekcie i które z sentymentem wspominały swoje doświadczenia. Pojawiły się również nowe osoby, zachęcane do udziału w kolejnych edycjach. Atmosfera na spotkaniu była bardzo ciepła i sympatyczna. Osoby podkreślały, jak cenny był dla nich udział w tym projekcie, poznanie wielu ekspertów i możliwość zdobycia wiedzy i praktyki. Podkreślano, jak ważna jest kontynuacja tego typu działań i rodzajów wsparcia (warsztaty, wyjazdy, konsultacje, popularyzacja pedagogiki teatru). Dużą wartością dodaną okazała się również wspólnota i więź, która utworzyła się między osobami uczestniczącymi w projekcie. Wiele osób podkreślało, że tworzenie sieci wsparcia i wymiany doświadczeń (a także materiałów, narzędzi, bazy pomysłów) pomiędzy osobami uczestniczącymi jest ważnym krokiem na przyszłość.

CEL GŁÓWNY projektu ReFORMA – Poszerzanie kompetencji nauczycieli i animatorów kultury w zakresie wykorzystania narzędzi pedagogiki teatru do przeprowadzania zajęć animacyjnych i integracyjnych – oraz cele szczegółowe, a także zamierzone rezultaty projektu zostały spełnione⁹.

---

⁹ Szczegółowe cele i rezultaty zostały przedstawione na str. 7-8 niniejszego raportu.

CO DALEJ? PODSUMOWANIE WYNIKÓW WARSZTATÓW BADAWCZYCH

Warsztat wydobywczy miał zebrać informacje zwrotne o zakończonym projekcie, jak i przybliżyć potrzeby i pomysły na kolejne lata, zarówno od osób nowych, jak i tych, które uczestniczyły w projekcie. Poniżej prezentujemy część wyników tego warsztatu¹⁰.

Opinie osób, które uczestniczyły w projekcie ReFORMA

➤ Dlaczego chcesz wziąć udział w projekcie (w kolejnej edycji)?

- ❖ KOCHAM TEATR!
- ❖ Spotkanie oraz integracja z ciekawymi osobami, wymiana doświadczeń, tworzenie wspólnoty
- ❖ Inspiracje i nowe pomysły, zmiana otoczenia, nowa energia, wydobyć z siebie nieznanych pokładów
- ❖ Nowe narzędzia i materiały do pracy
- ❖ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych
- ❖ Radość i zabawa
- ❖ Satysfakcja z procesu twórczego

➤ Jakie tematy powinny zostać uwzględnione podczas kolejnej edycji ReFORMY?

Poniżej kilka wybranych propozycji:

- ❖ Praca teatralna z grupami międzypokoleniowymi
- ❖ Muzyka i rytm w spektaklu
- ❖ Inne możliwości wyrażania siebie – teatr ruchu, pantomima, teatr cieni, teatr lalek
- ❖ Reżyseria – organizacja pracy i przestrzeni, praca z grupą

---

¹⁰ Szczegółowe wyniki zostaną opracowane przez koordynatorkę projektu ReFORMA i dołączone do sprawozdania końcowego z projektu.

- ❖ Tworzenie scenariusza od podstaw z uczestnikami zajęć
- ❖ Realizacja spektakli w trudnych warunkach sal nieteatralnych (np. szkoła, nagłośnienie, oświetlenie, scenografia)
- ❖ Zabawy teatralne – inspiracje, wzbogacanie warsztatów, pobudzanie kreatywności uczestników
- ❖ Warsztaty z recytacji, emisja głosu
- ❖ Improwizacja
- ❖ Street Art w teatrze – dotarcie do większej liczby odbiorców (występy w przestrzeni publicznej)
- ❖ Jak pisać wnioski o dofinansowanie projektu?
- ❖ Jak promować projekty?
- ❖ Praca z osobami z niepełnosprawnościami intelektualnymi

➤ Organizacja kolejnej edycji

Z odpowiedzi na pytania organizacyjno-logistyczne wynika, że większości osób odpowiada formuła warsztatów jednodniowych (soboty) i mogą w nich brać udział wielokrotnie w ciągu roku. Popularnością cieszyła się też opcja weekendowego warsztatu wyjazdowego w ciągu roku szkolnego. „Warsztaty wyjazdowe połączone z relaksem i czasem dla siebie – najlepiej w miejscach oddalonych od dużych miast, żeby było dużo zieleni”. Z innych wskazówek organizacyjnych wskazano zapotrzebowanie na więcej konsultacji indywidualnych i więcej możliwości spotykania się uczestników (więcej czasu na integrację). A także z uwag dotyczących warsztatów – prośba o zwrócenie uwagi na pilnowanie harmonogramu i punktualność niezależnie od „spóźnialskich” uczestników.

➤ Z jakimi trudnościami możesz się spotkać w swoim miejscu pracy, realizując działania teatralne ze swoimi uczniami/podopiecznymi?

- ❖ Niespodziewane zmiany harmonogramu uczestników wynikające z innych obowiązków

- ❖ Brak sali lub za mała sala
- ❖ Brak zrozumienia ze strony przełożonych (lekceważące podejście, pomijanie potrzeb prowadzących np. nakaz grania spektaklu przeznaczonego do grania w sali – w plenerze)
- ❖ Sprzeczne oczekiwania rodziców i prowadzących – ingerencje rodziców oraz brak zaufania ze strony rodziców
- ❖ Brak czasu na realizację działań teatralnych
- ❖ Brak finansów
- ❖ Konflikty w grupie – różne wizje uczestników
- ❖ Bariery komunikacyjne w grupie (uczestnicy ze słabą znajomością języka polskiego, problemy logopedyczne uczestników)
- ❖ Trudności wychowawcze – problemy z dyscypliną
- ❖ Wstyd i problemy z samooceną
- ❖ Lekkoduszne podejście uczestników do zajęć – nieobecności, wypisywanie się z zajęć, brak chęci uczestnictwa w zajęciach, brak poczucia odpowiedzialności za projekt

Opinie osób, które nie uczestniczyły w ReFORMIE

➤ Dlaczego chcesz wziąć udział w projekcie?

- ❖ Nowe doświadczenie
- ❖ Rozwój osobisty
- ❖ Wzrost pewności siebie
- ❖ Otwartość na nową wiedzę, na nowych ludzi
- ❖ Rozwój zawodowy – ocena pracy, awans zawodowy
- ❖ Wsparcie grupy
- ❖ Wymiana doświadczeń
- ❖ Inspiracja
- ❖ Radość
- ❖ Zdobywanie cennych znajomości, sieciowanie się
- ❖ Terapia grupowa

➤ Jakie tematy powinny zostać uwzględnione podczas kolejnej edycji ReFORMY?

- ❖ Na czym polega dobra reżyseria
- ❖ Praca teatralna z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- ❖ Skąd wziąć gotowy scenariusz dopasowany do danej grupy
- ❖ Recytacja i przygotowanie do konkursów recytatorskich
- ❖ Praca z seniorami/DPS – przełamywanie depresji
- ❖ Narzędzia potrzebne do pracy – AI (sztuczna inteligencja), multimedia, akcesoria (nagłośnienie, oświetlenie zarówno „DIY” i profesjonalne)
- ❖ Praca z FB, Instagramem, TikTokiem

❖ Montaż filmów

❖ Mapa karier – jakie zawody są w teatrze (nie tylko aktor, reżyser ale też scenograf, oświetleniowiec itp.)

❖ Karty ocen dla jury konkursów/przeglądów teatralnych (jak je stworzyć, co w nich powinno się zawierać)

❖ Omówienie spektaklu – jak przygotować uczniów do odbioru spektaklu, jak z nimi rozmawiać o tym, co zobaczyli

❖ Teatr dla seniorów – jak pracować w grupie teatralnej tworzonej przez seniorów

➤ Z jakimi trudnościami możesz się spotkać w swoim miejscu pracy, realizując działania teatralne ze swoimi uczniami/podopiecznymi?

❖ Kwestie finansowe – braki na najmniejsze wydatki (np. materiały warsztatowe, takie jak papier czy kredki)

❖ Włączenie kół teatralnych w pozostałe aktywności odbiorców (uczniowie mają za dużo zajęć dodatkowych i na zajęcia teatralne nie mają ochoty/czasu)

❖ Przekonanie społeczności szkolnej (rodzice, nauczyciele, uczniowie), że „teatr ma sens”; hamowanie inicjatywy teatru przez otoczenie/zniechęcanie potencjalnych uczestników, brak wyobraźni współpracowników o tym, jak takie zajęcia mogą wyglądać

❖ Zniechęcenie uczestników – problemy ze znalezieniem chętnych uczestników = problem ze stworzeniem grupy teatralnej

❖ Kwestia dojazdu do teatru z małych miejscowości, koszt biletów – logistycznie duże przedsięwzięcie, często organizowane bez wsparcia pozostałych pracowników placówek

❖ Szkoła zwraca uwagę na efekt, a nie na proces

❖ Niezauważanie długotrwałych efektów edukacji teatralnej, np. terapeutyczna rola teatru

❖ Brak szeroko pojętej dostępności – spektakle dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, brak porannych spektakli dla dorosłych – chęć aby brać udział w życiu teatralnym jest, ale nie ma możliwości korzystania z oferty

Rekomendacje i ścieżki na przyszłość

Projekt ReFORMA rozbudził wiele emocji i nowych pomysłów. Podczas dwuletniej intensywnej pracy, licznych warsztatów, paneli dyskusyjnych, spotkań konsultacyjnych i rozmów w kuliach, udało się stworzyć wspólnotę ludzi myślących podobnie, równocześnie mających często bardzo różne doświadczenia. Połączyło ich zamiłowanie do teatru, pedagogiki teatru, nieustannego rozwoju zawodowego i osobistego oraz szukania nowych, kreatywnych rozwiązań w pracy ze swoimi podopiecznymi. Atutem wyróżniającym ReFORMĘ są mieszane grupy i dostępność warsztatów. Każdy, kto pracuje z grupą w kontekstach edukacyjno-kulturalnych lub społeczno-terapeutycznych mógł się zgłosić, niezależnie od początkowego doświadczenia. Ostatecznie osoby uczestniczące miały bardzo różne zawody i potrzeby uczestnictwa, a mimo to udało się stworzyć inspirujące warunki współpracy dla wszystkich. Sukces projektu podbija po raz kolejny pytanie o to, jak mówić o wartości edukacji teatralnej i sprawnym wykorzystywaniu jej w różnych kontekstach edukacyjno-kulturowo-społecznych.

➡ Czym jest dla nas edukacja teatralna i co daje?

- ❖ Praktyczne umiejętności i tajniki warsztatu teatralnego
- ❖ Metody teatralne w edukacji i jak je wykorzystać
- ❖ Metody pracy z grupą i jak teatr może je wspomagać
- ❖ Odczarowanie teatru i zaprezentowanie jego nowoczesnych form i metod
- ❖ Udostępnianie wiedzy specjalistycznej szerszemu gronu
- ❖ Ćwiczenie kreatywności, abstrakcyjnego myślenia, pamięci, wyobraźni przestrzennej, zdolności językowych
- ❖ Ćwiczenie umiejętności społecznych, np. praca w grupie, radzenie sobie z emocjami, integracja, współdziałanie
- ❖ Narzędzia do samorozwoju
- ❖ Buduje kompetencje społeczne, ludzkie – zaufanie, odpowiedzialność, empatię, uwrażliwienie, odwagę, itd. Człowiek uczy się siebie, ale również drugiego człowieka.

Można wymieniać jeszcze więcej zalet edukacji teatralnej, poniżej kilka słów od ekspertów prowadzących warsztaty i konsultacje:

➤ Trzeba być w ciągłym procesie uważności, słuchania i słyszenia drugiej strony. Świadomej reakcji w konstruowaniu nowych metod i technik w pracy z odbiorcą/słuchaczem/uczestnikiem.

➤ W edukacji teatralnej jesteśmy siewcami. Ziarenko wykiełkuje, uczymy jak ładnie się wypowiadać, jak poprawnie oddychać, jest praca z wyobraźnią, kreatywnością. Ta edukacja pozwala wydobyć i poszerzyć samoświadomość, teatr pozwala uwierzyć w siebie.

➤ Pedagogika teatru jest dla mnie przestrzenią budowania relacji i wspólnoty, zmiany społecznej, edukacji i dialogu, przy wykorzystaniu narzędzi, jakimi dysponuje teatr.

➤ Pedagogika teatralna jest dla mnie działaniem na styku tego co artystyczne i społeczne. Zalet widzę mnóstwo: rozwijanie kompetencji i umiejętności (twórczych, społecznych, kulturowych), budowanie postaw aktywnych, rozwijanie wrażliwości, możliwość dotarcia z działaniami do bardzo różnych środowisk, tworzenie środowisk działających twórczo, podnoszenie szeroko rozumianej jakości życia... Wad nie widzę :-)

➤ Edukacja teatralna to pozytywny napęd. Jedna z uczennic była szarą myszką, rozwinęła się w teatrze. Teatr zmienia. Niestety nie ma niczego teatralnego w podstawie szkolnej, to błąd. Nie każdy musi być aktorem, ale umiejętność występowania, improwizacji, pozbywania się stresu na forum jest bardzo ważna.

➤ Pedagogika teatru to jedyny sposób na rozwijanie obszaru piątej kultury, jaką jest Humanizm. Podkreśla wartość indywidualnej godności, wolności i odpowiedzialności, a także promuje rozwój intelektualny, artystyczny i moralny jednostki.

Dodatkowe pomysły na kolejne edycje projektu ReFORMA:

❖ Kontynuacja warsztatów edukacji teatralnej, wzbogacanych o tematykę rozwoju osobistego

❖ Dodanie do tematyki warsztatów kwestii poruszania się w różnorodnych kontekstach formalnych i jak one wpływają na wdrażanie metod teatralnych do programu pracy (trudności,

wyzwania, logistyka, możliwości). Trójkąt: nauczyciel-dziecko-rodzic, animator-podopieczny-instytucja itp.

- ❖ Rozbudowanie procesu konsultacji indywidualnych, sieciowanie, wizyty studyjne
- ❖ Parada! Docenienie teatru i animatorów w regionie – organizacja happeningu, performansu ulicznego, który prezentowałby efekty pracy twórczej uczestników projektu i promowałby edukację teatralną
- ❖ Monitorowanie procesu twórczego uczestników, diagnoza długotrwałych efektów projektu
- ❖ Promowanie projektu wśród studentów różnych kierunków humanistyczno-społecznych, którzy mogą nie wiedzieć, jakie możliwości dla ich przyszłej pracy niesie ze sobą pedagogika teatru. Zaszczepianie wiedzy i ciekawości wśród młodych osób dopiero zaczynających swoje kariery.
- ❖ Praca ze szkołami. Promocja programu ReFORMA może pobudzić zmianę w myśleniu o teatrze w szkole. Nie tylko jako o kółku teatralnym, ale jako rozbudowanej i wielowymiarowej metodzie uczenia, która może być wykorzystywana na różnych przedmiotach (np. język polski, języki obce, historia, plastyka, wiedza o społeczeństwie, muzyka itp.) i odpowiada na różne wskaźniki z podstawy programowej, każdego etapu nauczania.
- ❖ Teatr jest dla wszystkich – więcej warsztatów dotyczących pracy z osobami z niepełnosprawnościami (np. dla pracowników WTZ), a także dla osób pracujących z grupami marginalizowanymi (np. w DPSach, z osobami w kryzysie bezdomności, osobami w areszcie, osobami w traumie). Wykorzystywanie teatru jako metody terapeutycznej, rozładowującej napięcia w sposób twórczy i dający poczucie sprawczość i włączania.

